

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja opintotukilain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja opintotukilakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annettu neuvoston direktiivi.

Direktiivillä pyritään lähentämään kolmansien maiden kansalaisten oikeusasemaa jäsenvaltioiden kansalaisten oikeusasemaan ja yhdenmukaistamaan pitkään oleskelleiden kolmannen maan kansalaisten oleskelulupien myöntämisen ja peruuttamisen edellytyksiä lähentämällä jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä. Yhtenäisellä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvalla helpotetaan pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten liikumista unionin sisällä. Ydinperheeseen kuululle perheenjäsenille taataan oikeus siirtyä jäsenvaltiosta toiseen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saaneen henkilön mukana.

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislakiin lisättäväksi säännökset pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvasta, joka myönnetään viiden vuoden oleskelun jälkeen. Lakiin lisätään

erillinen säännös oleskeluluvan myöntämisestä kolmannen maan kansalaiselle, joka on saanut pitkään oleskelleen aseman toisessa jäsenvaltiossa ja siirtyy Suomeen. Toisesta jäsenvaltiosta Suomeen työtä tekemään tulevaan pitkään oleskelleeseen kolmannen maan kansalaisen työntekoon sovellettaisiin samoja sääntöjä kuin muihinkin kolmannen maan kansalaisiin. Työntekoon sovellettaisiin työvoiman saatavuusharkintaa.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan direktiivin edellyttämiä muutoksia säännöksiin, jotka koskevat muun muassa oleskelulupalajeja, oleskelulupamerkintöjä, oleskeluluvan hakemista ja oleskelulupaviranomaisia sekä oleskeluluvan peruuttamista ja raukeamista sekä maasta karkottamista.

Opintotukilain soveltamisalaa koskevaan säännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvasta. EY-oleskeluluvan haltija olisi lain mukaan oikeutettu opintotukeen.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan ensi tilassa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Pitkään oleskelleita koskeva direktiivi	4
2.1.1. Yleiset säännökset	5
2.1.2. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema jäsenvaltiossa....	5
Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman ja oleskeluluvan	
myöntäminen	5
Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan hakeminen.....	6
Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan luonne.....	7
Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman ja oleskeluluvan	
peruuttaminen tai menettäminen.....	7
Päätöksen perustelevinen, tiedoksianto ja muutoksenhaku	8
Tasavertainen kohtelu jäsenvaltion omiin kansalaisiin nähden	8
Karkottaminen	8
Suotuisimmat kansalliset säännökset	9
2.1.3. Oleskelu toisessa jäsenvaltiossa	9
Toisessa jäsenvaltiossa oleskelun edellytykset	9
Perheenjäsenet	10
Oleskelulupahakemuksen hylkäämisperusteet	11
Hakemuksen tutkiminen ja oleskeluluvan myöntäminen	11
Päätöksen perustelevinen, tiedoksianto ja muutoksenhaku	11
Tasavertainen kohtelu työmarkkinoilla	12
Oleskeluluvan peruuttaminen ja takaisinottovelvollisuus	12
Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saaminen toisessa	
jäsenvaltiossa	13
2.1.4. Loppusäännökset	13
Yhteyspisteet.....	13
2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö	13
2.2.1. Yleiset säännökset	13
2.2.2. Pitkään Suomessa oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema	14
Pysyvä oleskelulupa	14
Pysyvän oleskeluluvan hylkäämisperusteet.....	15
Pysyvän oleskeluluvan peruuttaminen ja raukeaminen	15
Maasta karkottaminen.....	16
2.2.3. Toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen	
siirtyminen Suomeen ja oleskelu Suomessa.....	16
Maahantulo ja laillinen oleskelu	16
Edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle ja oleskeluluvan hakeminen	16
Perheenjäsenet	17
2.3. Direktiivin voimaannpano eräissä unionin jäsenvaltioissa	17

2.4.	Nykytilan arviointi.....	18
	Direktiivin artikkelit, jotka edellyttävät lainsäädännön muuttamista	19
3.	Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	21
3.1.	Tavoitteet.....	21
3.2.	Toteuttamisvaihtoehdot	21
	Pitkään oleskellelle kolmannen maan kansalaiselle myönnettävä oleskelulupa	21
	Työvoiman saatavuusharkinta	22
3.3.	Keskeiset ehdotukset	23
4.	Esityksen vaikutukset.....	24
4.1.	Taloudelliset vaikutukset	24
4.2.	Vaikutukset viranomaisten toimintaan	24
4.3.	Yhteiskunnalliset vaikutukset	24
5.	Asian valmistelu	24
6.	Riippuvuus muista esityksistä	25
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	26
1.	Lakiehdotusten perustelut	26
1.1.	Ulkomaalaislaki	26
1.2.	Opintotukilaki	36
2.	Tarkemmat säännökset ja määräykset	36
3.	Voimaantulo.....	36
4.	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	36
	LAKIEHDOTUKSET	38
	ulkomaalaislain muuttamisesta	38
	opintotukilain 1 §:n muuttamisesta	43
	LIITE.....	44
	RINNAKKAISTEKSTIT	44
	ulkomaalaislain muuttamisesta	44
	opintotukilain 1 §:n muuttamisesta	54

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Neuvosto on 25 päivänä marraskuuta 2003 hyväksynyt direktiivin pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 2003/109/EY, jäljempänä *pitkään oleskelleita koskeva direktiivi*.

Kolmansien maiden kansalaisille myönnettäviä oleskelulupia koskevat säännökset ovat ulkomaalaislain (301/2004) 4 luvussa. Kokonaan uudistettu ulkomaalaislaki tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004. Ulkomaalaislain kokonaisuudistusta (HE 28/2003 vp) valmisteltiin kansallisesti samaan aikaan kuin pitkään oleskelleita koskevaa direktiiviä unionin neuvostossa. Lain uudistuksessa pyrittiin jo ennalta ottamaan huomioon Euroopan unionin sääntelystä johtuvat muutostarpeet. Direktiivin edellyttämät muutostarpeet eivät kuitenkaan olleet tuolloin vielä täysin selvillä, joten ulkomaalaislakiin on tehtävä direktiivin täytäntöönpanon edellyttämiä tarkistuksia.

2. Nykytila

2.1. Pitkään oleskelleita koskeva direktiivi

Pitkään oleskelleita koskevalla direktiivillä luodaan EU:n jäsenvaltioiden alueella vähintään viisi vuotta oleskelleille kolmannen maan kansalaisille lähes samat oikeudet kuin unionin kansalaisille, lähennetään jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä pitkään oleskelleen aseman myöntämisestä ja peruuttamisesta sekä varmistetaan kyseisten henkilöiden yhtenäinen kohtelu ja asema kaikkialla EU:n alueella asuinvaltiosta riippumatta.

Direktiivissä säädetyt edellytykset täyttävälle pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle olisi myönnettävä vähintään viisi vuotta voimassa oleva pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa. Jäsenvaltiot voivat edelleen soveltaa suotuisampia kansallisia säännöksiä

pysyviä tai toistaiseksi voimassa olevia oleskelulupia myöntäessään, mutta suotuisammin edellytyksin myönnetty oleskelulupa ei anna direktiivissä säädettyä oikeutta oleskella muissa jäsenvaltioissa.

Direktiivissä määritellään edellytykset pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten oleskelulle toisessa jäsenvaltiossa. Saatuaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman ensimmäisessä jäsenvaltiossa, kolmannen maan kansalainen voisi helpommin siirtyä oleskelemaan toiseen jäsenvaltioon työnteon, elinkeinon harjoittamisen, opiskelun tai ammatillisen koulutuksen tai muiden syiden vuoksi. Direktiivillä taataan myös ydinperheeseen kuuluvien perheenjäsenten oikeus asettautua toiseen jäsenvaltioon pitkään oleskelleen kolmannen valtion kansalaisen kanssa perheyhteyden säilyttämiseksi. Edellytyksenä on, että perhe on muodostettu jo ensimmäisessä jäsenvaltiossa.

Direktiivi ei sääntele maahantulo-oikeutta, johon sovelletaan edelleen Schengenin säännöstöä ja kansallisia säännöksiä. Jos jäsenvaltio soveltaa Schengenin säännöstöä, tällöin oleskelu jäsenvaltion myöntämällä oleskeluluvalla on laillista enintään kolmen kuu-kauden ajan. Kaikki unionin jäsenvaltiot eivät kuitenkaan kuulu Schengen-alueeseen kuten muun muassa uudet jäsenvaltiot. Tällöin toinen jäsenvaltio voi edellyttää pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa jäsenvaltiossa saaneelta viisumia maahantulon edellytyksenä.

Direktiivi koskee kolmannen maan kansalaisia, jotka ovat oleskelleet laillisesti ja yhtäjaksoisesti ensimmäisen jäsenvaltion alueella viiden vuoden ajan lukuun ottamatta opiskelijoita, tilapäistä tai toissijaista suojelua saavia, pakolaisia, tilapäisessä tarkoituksessa maassa oleskelevia tai vieraan valtion diplomaatti-, konsuli-, erityis- tai valtion edustuston henkilökuntaan kuuluvia tai heidän perheenjäseniään.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on riittävät ja säännölliset varat itsensä ja perheenjäsentensä elättämiseksi.

Direktiivi sisältää menettelysääntöjä, jotka sääntelevät oleskelulupaa koskevien hakemusten tutkimista sekä valitusoikeutta.

Oleskeluluvan myöntäminen voidaan direktiivin mukaan evätä yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden vuoksi.

Pitkään oleskelleita koskeva direktiivi on jaettu neljään lukuun. Direktiivin 1 luku (1—3 artikla) koskee direktiivin sisältöä, määritelmiä ja soveltamisalaa ja 2 luvussa (4—13 artikla) käsitellään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa aseman myöntäneessä jäsenvaltiossa. Direktiivin 3 luku (14—23 artikla) sisältää säännökset oleskelusta muussa jäsenvaltiossa kuin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman myöntäneessä jäsenvaltiossa. Direktiivin 4 luku (24—28 artikla) sisältää loppusäännökset.

2.1.1. Yleiset säännökset

1 artikla. Direktiivissä määritellään jäsenvaltion alueella laillisesti oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman myöntämis- ja peruuttamisedellytykset sekä asemaan liittyvät oikeudet. Lisäksi määritellään edellytykset pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluun muissa jäsenvaltioissa kuin siinä, joka on myöntänyt pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman.

2 artikla. Artikla sisältää direktiivissä käytetyt määritelmät. Se sisältää seitsemän määritelmää: a) kolmannen maan kansalainen, b) pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen, c) ensimmäinen jäsenvaltio, d) toinen jäsenvaltio, e) perheenjäsen, f) pakolainen ja g) pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.

3 artikla. Direktiiviä sovelletaan jäsenvaltion alueella laillisesti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin. Direktiiviä ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin, jotka oleskelevat jäsenvaltiossa opiskelua tai ammatillista koulutusta varten. Direktiiviä ei myöskään sovelleta pakolaisiin, tilapäistä tai toissijaista suojelua saaviin tai jotka ovat ha-

keneet oleskelulupaa edellä mainituilla perusteilla ja odottavat asemaansa koskevaa päätöstä. Lisäksi direktiiviä ei sovelleta tilapäisesti maassa oleskeleviin esimerkiksi au pair -sopimuksella tai kausityöläisinä. Direktiiviä ei sovelleta palvelujen tarjoajan toiseen maahan lähettämiin palkattuihin työntekijöihin rajat ylittävän palvelujen tarjoamisen yhteydessä tai itse rajat ylittävien palvelujen tarjoajana toimiviin, tai jos henkilöiden oleskelulupa on tarkoituksella rajoitettu.

Direktiiviä ei sovelleta myöskään henkilöihin, joiden oikeudellinen asema perustuu diplomaattisista suhteista vuonna 1961 tehtyyn Wienin yleissopimukseen (SopS 4/1970), konsulisuhteista vuonna 1963 tehtyyn Wienin yleissopimukseen (SopS 50/1980), erityisedustustoista vuonna 1969 tehtyyn New Yorkin yleissopimukseen tai valtioiden edustustoista yleisluontoisissa kansainvälisissä järjestöissä vuonna 1975 tehtyyn Wienin yleissopimukseen. Suomi on liittynyt vain kahteen ensin mainittuun sopimukseen.

Direktiivi sallii kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin sisältyvien suotuisampien säännösten soveltamisen. Edellä mainittuja sopimuksia ovat tehneet yhteisö tai yhteisö ja sen jäsenvaltiot kolmansien maiden kanssa, tai kahdenvälisiä sopimuksia on tehty jäsenvaltion ja kolmannen maan välillä jo ennen direktiivin voimaantulopäivää. Soveltaa voidaan myös suotuisampia säännöksiä, jotka sisältyvät 13 päivänä joulukuuta 1955 tehtyyn asettautumista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen, 18 päivänä lokakuuta 1961 tehtyyn Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan, 3 päivänä toukokuuta 1987 tehtyyn uudistettuun Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan (80/2002) ja 24 päivänä marraskuuta 1977 tehtyyn siirtotyöläisten asemaa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen.

2.1.2. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman jäsenvaltiossa

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman ja oleskeluluvan myöntäminen

Direktiivin 4—13 artikla koskevat pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa ensimmäisessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

4 artikla. Jäsenvaltioiden tulee myöntää pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat oleskelleet kyseisen jäsenvaltion alueella laillisesti ja yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan välittömästi ennen asiaa koskevan hakemuksen jättämistä.

Direktiivin mukaan laskettaessa edellä mainittua ajanjaksoa huomioon ei oteta ajanjaksoja, joina kolmannen maan kansalainen on oleskellut jäsenvaltion alueella tilapäisesti tai vieraan valtion diplomaatti-, konsuli-, erityis- tai valtion edustuston henkilökuntaan kuuluvana tai heidän perheenjäsenenään. Huomioon voidaan kuitenkin ottaa enintään puolet niistä ajanjaksoista, joina kyseinen henkilö on oleskellut jäsenvaltion alueella opiskelua tai ammatillista koulutusta varten. Poissaolojaksot kyseisen jäsenvaltion alueelta eivät keskeytä laillista ja yhtäjaksoista oleskeluaikaa, jos poissaolojaksot kestävät alle kuusi kuukautta yhtäjaksoisesti ja niiden kokonaiskesto on enintään kymmenen kuukautta viiden vuoden oleskeluajanjakson aikana. Tällöin poissaolojaksot lasketaan vaadittavaan oleskeluajanjaksoon.

Direktiivissä säädetään kuitenkin jäsenvaltioiden mahdollisuudesta hyväksyä erityisiin tai poikkeuksellisiin, luonteeltaan tilapäisiin syihin perustuvissa tapauksissa ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti, että edellä mainittua pidempi poissaolojakso ei keskeytä vaadittavaa oleskeluajanjaksoa ja pidempiä poissaolojaksoja ei vähennetä oleskeluajanjaksoa laskettaessa. Edellä mainitusta poiketen jäsenvaltiot voivat kuitenkin vähentää viiden vuoden oleskeluajanjaksoa laskettaessa poissaolojaksot, jotka liittyvät työtehtävien vuoksi tapahtuvaan siirtoon rajat ylittävien palvelujen tarjoamiseksi.

5 artikla. Jäsenvaltioiden on vaadittava kolmannen maan kansalaista osoittamaan, että hänellä on sekä itselleen että huollettavinaan oleville perheenjäsenille vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät hänen itsensä ja hänen perheenjäsentensä elättämiseen turvautumatta kyseisen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään. Jäsenvaltiot arvioivat kyseiset varat ottamalla huomioon niiden laadun ja säännöllisyyden. Jäsenvaltiot voivat ottaa huomioon palkkojen ja eläkkeiden vähimmäistason pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hake-

muksen esittämistä edeltävältä ajalta. Jäsenvaltioiden tulee myös vaatia sairausvakuutus, joka kattaa kaikki riskit, jotka kyseisessä jäsenvaltiossa yleensä on katettu tämän omien kansalaisten osalta. Lisäksi jäsenvaltiot voivat vaatia, että kolmansien maiden kansalaiset täyttävät kansallisen lainsäädännön mukaiset kotouttamisedellytykset.

6 artikla. Jäsenvaltiot voivat kieltäytyä myöntämästä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä. Asiaa koskevaa päätöstä tehdessään asianomainen jäsenvaltio ottaa huomioon yleistä järjestystä ja yleistä turvallisuutta uhkaavien rikosten vakavuuden tai laadun taikka asianomaisesta henkilöstä aiheutuvan vaaran ottaen samalla asianmukaisesti huomioon myös oleskelun keston ja mahdolliset siteet oleskelumaahan. Edellä tarkoitettua kielteistä päätöstä ei voida perustella taloudellisin syin.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan hakeminen

7 artikla. Saadakseen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman, kolmannen maan kansalaisen on esitettävä hakemus asuinvaltionsa toimivaltaisille viranomaisille. Hakemukseen on liitettävä kansallisessa lainsäädännössä määritellyt asiakirjat, jotka osoittavat, että hakija täyttää edellytykset oleskelun pituudesta, vakaista varoista ja vaadittavasta sairausvakuutuksesta. Tarvittaessa hakemukseen on liitettävä voimassa oleva matkustusasiakirja tai sen oikeaksi todistettu jäljennös. Hakemuksen liiteasiakirjana voidaan vaatia myös todiste asianmukaisesta asunnosta.

Hakijalle tulee ilmoittaa kirjallisesti tehdystä päätöksestä mahdollisimman pian ja kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Määräaikaa voidaan pidentää poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen käsittelyn hankaluuteen. Päätös on annettava hakijalle tiedoksi kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen tiedoksiantomenettelyjen mukaisesti. Lisäksi hakijalle tiedotetaan direktiivin perusteella hänelle kuuluvista oikeuksista ja velvoitteista. Jos päätöstä ei ole tehty edellä mainitussa määräajassa, siitä aiheutuvat seuraukset määräytyvät asianomaisen jäsenval-

tion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Jos vaatimukset oleskeluajasta (4 artikla), vakaista ja säännöllisistä varoista sekä sairausvakuutuksesta (5 artikla) täyttyvät eikä henkilö muodosta uhkaa yleiselle järjestykselle ja yleiselle turvallisuudelle (6 artikla), jäsenvaltion on myönnettävä kyseiselle kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelun kolmannen maan kansalaisen asema.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan luonne

8 artikla. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema on pysyvä. Asema voidaan kuitenkin peruuttaa tai menettää 9 artiklassa mainituilla perusteilla. Jäsenvaltioiden on annettava pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, joka on voimassa vähintään viisi vuotta. Oleskelulupa uusitaan tarvittaessa hakemuksen perusteella ilman eri toimenpiteitä.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voi olla joko tarra tai erilliselle lomakkeelle laadittu asiakirja. Oleskelulupa myönnetään kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta 13 päivänä kesäkuuta 2002 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1030/2002 (1) säädettyjen sääntöjen ja vakiomallin mukaisesti. Kohtaan ”oleskeluluvan tyyppi” merkitään jäsenvaltioissa ”pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa”.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman ja oleskeluluvan peruuttaminen tai menettäminen

9 artikla. Pitkään oleskelleet kolmansien maiden kansalaiset eivät ole oikeutettuja säilyttämään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa, jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema on hankittu vilpillisesti, karkotustoimenpide toteutetaan 12 artiklassa säädetyin edellytyksin tai henkilö on poissa yhteisön alueelta kaksitoista kuukautta yhtäjaksoisesti. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia, että yli kaksitoista kuukautta yhtäjaksoisesti kestävästä taikka erityisiin tai poikkeuksellisiin syihin

perustuvista poissaolojaksoista ei seuraa aseman peruuttaminen tai menettäminen.

Jäsenvaltiot voivat säätää, että pitkään oleskelleella kolmannen maan kansalaisella ei ole enää oikeutta säilyttää pitkään oleskelleen henkilön asemaa, jos asianomainen henkilö aiheuttaa uhan yleiselle järjestykselle, ottaen huomioon asianomaisen henkilön tekojen vakavuuden, sanotun uhan kuitenkin muodostamatta syytä 12 artiklassa tarkoitettulle karkottamiselle.

Pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen, joka on oleskellut toisessa jäsenvaltiossa III luvun mukaisesti, ei ole enää oikeutettu säilyttämään ensimmäisessä jäsenvaltiossa hankittua pitkään oleskelleen henkilön asemaa, jos sama asema myönnetään toisessa jäsenvaltiossa 23 artiklan mukaisesti.

Kuuden vuoden poissaolon jälkeen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman myöntäneen jäsenvaltion alueelta, asianomainen henkilö ei ole enää oikeutettu säilyttämään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa kyseisessä jäsenvaltiossa. Jäsenvaltio voi kuitenkin sallia, että erityisistä syistä pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen säilyttää asemansa yli kuusi vuotta kestävien poissaolojaksojen aikana.

Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema on menetetty sillä perusteella, että henkilö on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksitoista kuukautta yhteisön alueen tai kuusi vuotta aseman myöntäneen jäsenvaltion ulkopuolella tai asema on myönnetty toisessa jäsenvaltiossa, jäsenvaltioiden tulee säätää yksinkertaistetusta menettelystä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamiseksi uudelleen. Menettelyä sovelletaan erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, jotka ovat oleskelleet toisessa jäsenvaltiossa opiskelun vuoksi.

Edellytykset ja menettely pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman uudelleen saamiseksi tulee määritellä kansallisessa lainsäädännössä.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan vanheneminen ei missään tapauksessa voi aiheuttaa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman peruuttamista tai menettämistä.

Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman peruuttaminen tai menet-

täminen ei johda maasta poistamiseen, jäsenvaltio myöntää asianomaiselle henkilölle luvan jäädä jäsenvaltioon, jos henkilö täyttää kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset ja jos hän ei muodosta uhkaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle.

Päätöksen perusteleminen, tiedoksianto ja muutoksenhaku

10 artikla. Päätös pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hakemuksen hylkäämisestä tai aseman peruuttamisesta on perusteltava. Päätös on annettava asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle tiedoksi kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen tiedoksiantomenettelyjen mukaisesti. Tiedoksiantamisen yhteydessä on kerrottava muutoksenhausta ja sitä koskevista määräajasta.

Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamista koskeva hakemus hylätään tai jos asema peruutetaan tai se menetetään tai jos siihen liittyyvä oleskelulupa ei uusita, asianomaisella on oikeus hakea päätökseen muutosta oikeusteitse kyseisessä jäsenvaltiossa.

Tasavertainen kohtelu jäsenvaltion omiin kansalaisiin nähden

11 artikla. Pitkään oleskellutta kolmannen maan kansalaista on kohdeltava tasavertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa pääsyssä palkkatyöhön tai itsenäiseen ammatin harjoittamiseen, jotka eivät liity julkisen vallan käyttöön sekä palvelus- ja työsuhteen ehtoihin mukaan lukien irtisanomis- ja palkkaehdot. Tasavertaista kohtelua tulee soveltaa myös yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa mukaan lukien opintoavustukset ja apurahat, ammatillisten tutkintotodistusten sekä todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen tunnustaminen. Tasavertaiseen kohteluun kuuluu myös kansallisen lainsäädännön mukainen sosiaaliturva, sosiaaliapu ja sosiaalinen suojeleminen, veroetuudet, yleisesti tarjolla olevien tavaroiden ja palvelujen saatavuus mukaan lukien asunnon saaminen. Lisäksi tasavertainen kohtelu koskee yhdistymisvapautta ja oikeutta liittyä työntekijöiden tai -

antajien ammattijärjestöön tai jonkin ammattialan järjestöön mukaan lukien järjestöjen myöntämät etuudet huomioon ottaen yleistä järjestystä ja yleistä turvallisuutta koskevat kansalliset säännökset. Pitkään oleskelleella kolmannen maan kansalaisella on myös oikeus liikkua asianomaisen jäsenvaltion koko alueella noudattaen kansallisessa lainsäädännössä turvallisuussyistä asetettuja rajoituksia.

Koulutusta, sosiaalietuuksia, veroetuksia, yleisesti tarjottavia tavaroita ja palveluja sekä yhdistymisvapautta ja ammattijärjestöön liittymisoikeutta koskevia säännöksiä sovellettaessa jäsenvaltio voi rajoittaa tasavertaisen kohtelun tapauksiin, joissa jäsenvaltion alueella oleva paikkakunta, jossa pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen tai perheenjäsenet, joille hän vaatii etuuksia, ovat kirjoilla tai joka on mainittujen henkilöiden tavanmukainen asuinpaikka.

Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tasavertaista kohtelua omiin kansalaisiin verrattuna palkkatyön tai itsenäisen ammatin harjoittamisen osalta tapauksissa, joissa voimassa olevan kansallisen tai yhteisön lainsäädännön mukaan kyseinen toiminta on varattu oman maan, EU:n tai ETA:n kansalaisille sekä jäsenvaltiot voivat vaatia todisteen tarpeellisesta kielitaidosta yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen pääsemiseksi. Yliopistoon pääsyn edellytyksenä voi olla erityisten koulutusta koskevien vaatimusten täyttäminen.

Jäsenvaltiot voivat rajata sosiaalivastustusten ja sosiaaliturvan osalta annettavan tasavertaisen kohtelun perusetuuksiin.

Jäsenvaltiot voivat myöntää edellä mainituilla aloilla oikeuden muihin etuuksiin edellä mainittujen etuuksien lisäksi sekä tasavertaiseen kohtelun muilla kuin edellä mainituilla aloilla.

Karkottaminen

12 artikla. Jäsenvaltiot voivat tehdä päätöksen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen karkottamisesta vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Karkottamispäätöstä ei voida perustella taloudellisin syin.

Ennen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen karkottamispäätöksen tekemistä, on otettava huomioon pitkään oles-

kelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelun kesto jäsenvaltion alueella, asianomaisen ikä, karkotuksen seuraukset asianomaiselle ja hänen perheenjäsenilleen sekä siteet oleskelumaahan tai siteiden puuttuminen kotimaahan.

Karkottamispäätöksestä on oikeus hakea muutosta. Jos pitkään oleskelleella kolmannen maan kansalaisella ei ole riittävästi varoja, hänelle on myönnettävä oikeusapua samoin edellytyksin kuin oleskeluvaltion kansalaisille.

Suotuisimmat kansalliset säännökset

13 artikla. Jäsenvaltiot voivat myöntää pysyviä tai toistaiseksi voimassa olevia oleskelulupia suotuisammin edellytyksin kuin direktiivissä säädetään. Suotuisammin edellytyksin myönnettyt oleskeluluvat eivät anna haltijalleen direktiivin III luvun mukaista oikeutta oleskella toisissa jäsenvaltioissa.

2.1.3. Oleskelu toisessa jäsenvaltiossa

Direktiivin 14—23 artikla koskevat pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saaneen kolmannen maan kansalaisen oleskelua toisessa jäsenvaltiossa kuin aseman myöntäneessä jäsenvaltiossa.

14 artikla. Pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen saa oikeuden oleskella yli kolmen kuukauden ajan muiden kuin sen jäsenvaltion alueella, joka on myöntänyt hänelle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman, edellyttäen, että direktiivissä asetetut edellytykset täyttyvät.

Pitkään oleskellut henkilö saa oleskella toisessa jäsenvaltiossa, jos hän harjoittaa siellä taloudellista toimintaa palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana taikka hän suorittaa opintoja tai osallistuu ammattikoulutukseen sekä muista syistä.

Kun kyse on taloudellisesta toiminnasta palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, jäsenvaltiot voivat tarkistaa työmarkkinatilanteensa ja soveltaa avoimen työpaikan täyttämistä ja ammatinharjoittamista koskevia vaatimuksia kansallisten menettelyjen mukaisesti.

Työmarkkinapolitiikan perusteella jäsenvaltiot voivat antaa etusijan unionin kansalaisille, kolmansien maiden kansalaisille yhtei-

sön lainsäädännön niin määrätessä sekä niille kolmansien maiden kansalaisille, jotka oleskelevat jäsenvaltiossa laillisesti ja saavat työttömyyskorvausta asianomaisessa jäsenvaltiossa.

Edellä olevasta huolimatta jäsenvaltiot voivat rajoittaa niiden henkilöiden kokonaismäärää, joilla on oikeus saada oleskelulupa edellyttäen, että mainitunlaiset kolmansien maiden kansalaisten luvansaantia koskevat rajoitukset on asetettu jo direktiivin antamisen aikaan olemassa olevassa lainsäädännössä.

Direktiivi ei koske pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelua jäsenvaltioiden alueella, jos hän toimii palvelujen tarjoajan toiseen maahan lähettämänä palkattuna työntekijänä rajat ylittävän palvelujen tarjoamisen yhteydessä tai rajat ylittävien palvelujen tarjoajana.

Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisen lainsäädännön mukaisesti edellytyksistä, joiden mukaan pitkään oleskelleet kolmannen maan kansalaiset, jotka haluavat muuttaa toiseen jäsenvaltioon taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi kausityöntekijöinä, saavat oleskella kyseisessä jäsenvaltiossa. Rajatyöntekijöitä voivat koskea myös kansallisen lainsäädännön erityissäännökset.

Direktiivi ei vaikuta asiaankuuluvan yhteisön sosiaaliturvalainsäädännön soveltamiseen kolmansien maiden kansalaisten osalta.

Toisessa jäsenvaltiossa oleskelun edellytykset

15 artikla. Ensimmäisessä jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saaneen on haettava oleskelulupaa toisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta mahdollisimman pian ja viimeistään kolme kuukautta sen jälkeen, kun hän on saapunut toisen jäsenvaltion alueelle.

Jäsenvaltiot voivat myös hyväksyä, että pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen hakee oleskelulupaa toisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta oleskellessaan vielä ensimmäisessä eli pitkään oleskelleen aseman myöntäneessä jäsenvaltiossa.

Jäsenvaltiot voivat vaatia oleskelulupaa hakevan esittämään todisteet siitä, että hänellä on vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät hänen itsensä ja hänen perheenjäsentensä

elättämiseen turvautumatta kyseisen jäsenvaltion sosiaaliturvaan. Jäsenvaltiot arvioivat työntekijöiden, ammatinharjoittajien, opiskelijoiden tai muusta syystä oleskelevien (14 artiklan 2 kohta) osalta varat ottamalla huomioon niiden laadun ja säännöllisyyden sekä mahdollisesti palkkojen ja eläkkeiden vähimmäistaso. Hakijalta voidaan vaatia sairausvakuutusta, joka kattaa toisessa jäsenvaltiossa kaikki riskit, jotka yleensä on katettu kyseisen jäsenvaltion omien kansalaisten osalta.

Jäsenvaltiot voivat vaatia, että kolmansien maiden kansalaiset noudattavat kansallisen lainsäädännön mukaisia kotouttamistoimenpiteitä.

Kotouttamistoimenpiteiden noudattamista ei vaadita, jos asianomaisia kolmansien maiden kansalaisia on vaadittu noudattamaan kotouttamisedellytyksiä saadakseen pitkään oleskelleen henkilön aseman ensimmäisessä jäsenvaltiossa.

Asianomaisia kolmansien maiden kansalaisia voidaan vaatia osallistumaan kielikursseille, jonka lisäksi heitä voidaan vaatia esittämään edellä selostetun mukaisesti todisteet vakaaista ja säännöllisistä varoista sekä sairausvakuutuksesta.

Hakemukseen on liitettävä kansallisessa lainsäädännössä määriteltävät asiakirjat, jotka osoittavat, että asianomaiset kolmansien maiden kansalaiset täyttävät säädetyt edellytykset. Hakemukseen on liitettävä pitkään oleskelleen henkilön oleskelulupa ja voimassa oleva matkustusasiakirja tai niiden oikeaksi todistetut jäljennökset sekä mahdollisesti todiste asianmukaisesta asunnosta.

E erityisesti asianomaisen henkilön harjoittamassa taloudellista toimintaa toinen jäsenvaltio voi vaatia tämän esittämään todisteet siitä, että henkilön toimiessa palkattuna työntekijänä hänellä on työsopimus, työnantajan vakuutus palvelukseen ottamisesta tai luonnos työsopimukseksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Jäsenvaltiot määrittelevät mitkä edellä mainituista todisteista vaaditaan.

Jos henkilö toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana, jäsenvaltio voi vaatia häntä esittämään tarvittavat asiakirjat ja luvat sen osoittamiseksi, että hänellä on kansallisessa lainsäädännössä määritellyt varat taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi. Lisäksi henkilön opiskellessa tai osallistuessa ammatilliseen

koulutukseen toinen jäsenvaltio voi vaatia asianomaista henkilöä esittämään todisteet siitä, että hän on kirjoittautunut oppilaitokseen opiskelua tai ammatillista koulutusta varten.

Perheenjäsenet

16 artikla. Kun pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen käyttää oleskeluoikeuttaan toisessa jäsenvaltiossa ja kun perhe on muodostettu jo ensimmäisessä jäsenvaltiossa, direktiivin oikeudesta perheenyhdistämiseen annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY, jäljempänä *perheenyhdistämisdirektiivi*, 4 artiklan 1 kohdassa määritellyt perheenjäsenet saavat siirtyä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen mukana toiseen jäsenvaltioon tai seurata häntä sinne myöhemmin.

Perheenyhdistämisdirektiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on sallittava perheenkokoajan aviopuolison, alaikäisten lasten sekä aviopuolison alaikäisten lasten maahantulo ja maassa oleskelu perheenyhdistämisen perusteella. Lisäksi jäsenvaltiot voivat ulottaa perheenjäsenen käsitteen tiettyin edellytyksin myös ydinperhettä laajemmaksi.

Kun pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen käyttää oleskeluoikeuttaan toisessa jäsenvaltiossa ja kun perhe on muodostettu jo ensimmäisessä jäsenvaltiossa, henkilön muut perheenjäsenet, jotka eivät ole perheenyhdistämisdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa mainittuja perheenjäseniä, voivat saada luvan siirtyä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen mukana toiseen jäsenvaltioon tai seurata häntä sinne myöhemmin.

Oleskelulupahakemuksen tekemiseen sovelletaan 15 artiklan 1 kohdan säännöksiä. Edellä mainitun artiklan mukaan oleskelulupaa on haettava toisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta mahdollisimman pian ja viimeistään kolme kuukautta kuluttua saapumisesta toisen jäsenvaltion alueelle. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä, että oleskelulupaa haetaan henkilön vielä oleskellessa ensimmäisessä jäsenvaltiossa.

Toinen jäsenvaltio voi vaatia pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenä esittämään oleskelulupahakemuksensa yhteydessä hänelle myönnetyn pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalai-

sen EY-oleskeluluvan ja voimassa olevan matkustusasiakirjan tai näiden oikeaksi todistetut jäljennökset sekä todisteet siitä, että hän on oleskellut ensimmäisessä jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenenä. Lisäksi perheenjäsentä voidaan vaatia esittämään todisteet siitä, että hänellä on vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät henkilön elättämiseen turvautumatta kyseisen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, tai todisteet siitä, että pitkään oleskelleella kolmannen maan kansalaisella on tällaiset varat ja vakuutus heidän puolestaan. Lisäksi jäsenvaltiot voivat vaatia kaikki riskit toisessa jäsenvaltiossa kattavan sairausvakuutuksen esittämistä. Jäsenvaltioiden on arvioitava kyseisten varojen luonne ja säännöllisyys ja huomioon voidaan ottaa palkkojen ja eläkkeiden vähimmäistason.

Jos perhettä ei ole muodostettu ensimmäisessä jäsenvaltiossa, sovelletaan perheenyhdistämisdirektiivin säännöksiä.

Oleskelulupahakemuksen hylkäämisperusteet

17 artikla. Jäsenvaltiot voivat hylätä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen tai hänen perheenjäsentensä oleskelulupahakemukset, jos kyseiset henkilöt muodostavat uhan yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle.

Päätöstä tehdessään jäsenvaltio ottaa huomioon pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen tai tämän perheenjäsenten tekemien, yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta uhkaavien rikosten vakavuuden tai laadun taikka asianomaisista henkilöistä aiheutuvan vaaran. Oleskelulupahakemuksen hylkäävää päätöstä ei voida perustella taloudellisin syin.

18 artikla. Jäsenvaltiot voivat hylätä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen tai hänen perheenjäsentensä oleskelulupahakemukset, jos kyseiset henkilöt muodostavat uhan kansanterveydelle.

Maahanpääsy toisen jäsenvaltion alueelle tai oleskeluoikeus toisen jäsenvaltion alueella voidaan evätä taudin perusteella ainoastaan silloin, kun kyseessä on asiaa koskevissa Maailman terveysjärjestön asiakirjoissa määritelty tauti tai muu infektio tauti tai tarttuva loistauti, jos niistä säädetään vastaanottavan maan kansalaisten suojelemiseksi annetuissa

lainsäädännössä. Jäsenvaltiot eivät saa antaa uusia säännöksiä tai ryhtyä noudattamaan uusia käytäntöjä, jotka ovat tiukempia kuin artiklassa säädetyt.

Toisessa jäsenvaltiossa ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisen jälkeen ilmenevät taudit eivät voi olla riittävä peruste oleskeluluvan uusimisen epäämiselle tai maasta karkottamiselle.

Jäsenvaltio voi vaatia henkilöille, joita tämä direktiivi koskee, lääkärintarkastuksen suorittamista varmistaakseen, ettei heillä ole edellä tarkoitettuja tauteja. Tällaisia lääkärintarkastuksia, jotka voivat olla maksuttomia, ei saa suorittaa järjestelmällisesti.

Hakemuksen tutkiminen ja oleskeluluvan myöntäminen

19 artikla. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on tutkittava hakemus neljän kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Jos hakemuksen liitteenä ei ole esitetty sen perusteiksi kaikkia 15 ja 16 artiklassa mainittuja asiakirjoja tai poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen käsittelyssä ilmenneisiin vaikeuksiin, edellä mainittua määräaikaa voidaan pidentää korkeintaan kolme kuukautta.

Tällaisessa tapauksessa toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on ilmoitettava asiasta hakijalle.

Jos 14, 15 ja 16 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät ja jollei 17 ja 18 artiklassa säädetyistä yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta sekä kansanterveyttä koskevista säännöksistä muuta johdu, toisen jäsenvaltion on myönnettävä pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle oleskelulupa, joka voidaan uusida. Kyseinen oleskelulupa uusitaan tarvittaessa hakemuksesta. Toisen jäsenvaltion on ilmoitettava päätöksestään ensimmäiselle jäsenvaltiolle.

Toisen jäsenvaltion on myönnettävä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenille oleskelulupa, joka voidaan uusida ja joka on voimassa yhtä kauan kuin pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle myönnetty oleskelulupa.

Päätöksen perusteleminen, tiedoksianto ja muutoksenhaku

20 artikla. Päätökset oleskelulupahakemuksen hylkäämisestä on perusteltava asianmukaisesti. Päätös on annettava asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle tiedoksi kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen tiedoksiantomenettelyjen mukaisesti. Tiedoksiannon yhteydessä hakijalle on kerrottava mahdollisuuksista muutoksenhakuun ja sitä koskevasta määräajasta.

Jos päätöstä ei ole tehty 19 artiklassa säädettyssä neljän kuukauden määräajassa, siitä aiheutuvat seuraukset määräytyvät asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Jos oleskelulupahakemus hylätään tai jos oleskelulupaa ei uusita tai jos se peruutetaan, asianomaisella on oikeus hakea päätökseen muutosta oikeusteitse kyseisessä jäsenvaltiossa.

Tasavertainen kohtelu työmarkkinoilla

21 artikla. Kun pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen saa 19 artiklassa säädetyn oleskeluluvan toisessa jäsenvaltiossa, häntä kohdellaan kyseisessä jäsenvaltiossa yhdenvertaisesti 11 artiklassa mainituilla aloilla ja kyseessä olevassa artiklassa määritellyin ehdoin. Pitkään oleskelleella on myös pääsy työmarkkinoille 21 artiklan 1 kohdassa säädetyn mukaisesti.

Jäsenvaltiot voivat säätää, että palkatuilla työntekijöillä ja itsenäisillä ammatinharjoittajilla on enintään kahdeksitoista kuukaudeksi rajoitettu oikeus harjoittaa ammatillista toimintaa, joka on erilaista kuin se toiminta, jonka perusteella heille on myönnetty oleskelulupa kansallisessa lainsäädännössä asetuin edellytyksin.

Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisen lainsäädännön mukaisesti edellytyksistä, joilla opiskelijat ja muista syistä maassa oleskelevat henkilöt voivat olla palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Kun pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen perheenjäsenet saavat 19 artiklassa säädetyn oleskeluluvan toisessa jäsenvaltiossa, he saavat perheenyhdistämisdirektiivin 14 artiklassa luetellut oikeudet. Oikeudet ovat yhdenvertaiset perheenkokoajan oikeuksiin, joita ovat oikeus koulutukseen, palkkatyön tekemiseen tai itsenäisen ammatin harjoittamiseen sekä ammatilliseen ohja-

ukseen, ammatilliseen koulutukseen ja täydennyskoulutukseen sekä uudelleen koulutukseen. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin rajoittaa perheenkokoajan ja hänen aviopuolisonsa vanhempien (suoraan ylenevää polvea olevien ensimmäisen asteen sukulaisten) ja täysi-ikäisten naimattomien lasten oikeutta palkkatyöhön ja itsenäiseen ammatinharjoittamiseen.

Oleskeluluvan peruuttaminen ja takaisinottovelvollisuus

22 artikla. Niin kauan kuin kolmannen maan kansalainen ei ole saanut pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa, toinen jäsenvaltio voi kieltäytyä uusimasta tai peruuttaa oleskeluluvan sekä velvoittaa kyseessä olevan henkilön ja hänen perheenjäsentensä kansallisen lainsäädännön mukaisten menettelyjen, mukaan lukien maasta poistamismenettelyt, mukaisesti poistumaan kyseisen jäsenvaltion alueelta. Velvoittaminen poistumaan jäsenvaltion alueelta on mahdollista ensinnäkin yleiseen järjestykseen ja yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä, toiseksi kun 14, 15 ja 16 artiklassa säädetty edellytykset lakkaavat täyttymästä tai kolmanneksi kun kolmannen maan kansalainen ei oleskele laillisesti jäsenvaltiossa.

Jos toinen jäsenvaltio panee täytäntöön jonkin edellä mainituista toimenpiteistä, ensimmäisen jäsenvaltion on välittömästi ja ilman erityisiä muodollisuuksia otettava takaisin pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen ja tämän perheenjäsenet. Toisen jäsenvaltion on ilmoitettava päätöksestään ensimmäiselle jäsenvaltiolle.

Niin kauan kuin kolmannen maan kansalainen ei ole saanut pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa ja huolimatta edellä säädetystä takaisinottovelvollisuudesta, toinen jäsenvaltio voi tehdä päätöksen kolmannen maan kansalaisen poistamisesta Euroopan unionin alueelta 12 artiklan mukaisesti ja siinä säädettyjä takeita noudattaen yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä.

Tällaisessa tapauksessa toisen jäsenvaltion on kyseistä päätöstä tehdessään neuvoteltava ensimmäisen jäsenvaltion kanssa.

Jos toinen jäsenvaltio tekee päätöksen asianomaisen kolmannen maan kansalaisen

maasta poistamisesta, sen on toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet päätöksen panemiseksi tehokkaasti täytäntöön. Mainittuunlaisissa tapauksissa toisen jäsenvaltion on toimitettava ensimmäiselle jäsenvaltiolle asiaankuuluvat tiedot maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanosta.

Poistamispäätöksiin ei saa liittää pysyvää oleskelukieltä silloin, kun maasta poistamisen syynä on se, että 14, 15 ja 16 artiklassa säädetty edellytykset lakkaavat täyttymästä tai kun kyseinen kolmannen maan kansalainen ei oleskele laillisesti kyseisessä jäsenvaltiossa.

Edellä säädetty ensimmäisen jäsenvaltion takaisinottovelvollisuus ei rajoita pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen ja hänen perheensä mahdollisuutta muuttaa kolmanteen jäsenvaltioon.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saaminen toisessa jäsenvaltiossa

23 artikla. Toisen jäsenvaltion on myönnettävä hakemuksesta ensimmäisessä jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema, jollei 3, 4, 5 ja 6 artiklan säännöksistä muuta johdu. Toisen jäsenvaltion on ilmoitettava päätöksestään ensimmäiselle jäsenvaltiolle.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hakemuksen jättämisessä ja tutkinnassa sovelletaan toisessa jäsenvaltiossa 7 artiklassa säädettyä menettelyä. Oleskeluluvan myöntämiseen sovelletaan 8 artiklan säännöksiä. Jos hakemus hylätään, sovelletaan 10 artiklan mukaisia menettelyyn liittyviä takeita.

2.1.4. Loppusäännökset

Yhteyspisteet

25 artikla. Artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yhteyspisteitä, jotka vastaavat 19 artiklan 2 kohdassa, 22 artiklan 2 kohdassa ja 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta.

Jäsenvaltioiden on tehtävä asianmukaisesti yhteistyötä artiklan ensimmäisessä kohdassa

tarkoitettujen tietojen ja asiakirjojen vaihdossa.

Komissio on ilmoittanut, että artiklasta on erehdyksessä jäänyt pois maininta siitä, että yhteyspisteiden tehtäviin kuuluu myös 22 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu tietojenvaihto jäsenvaltioiden kesken.

Direktiivin 24 ja 26—28 artikla sisältävät tavanomaiset direktiivin loppusäännökset.

2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.2.1. Yleiset säännökset

Pitkään oleskelleita koskevassa direktiivissä käytetään käsitettä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema. Tämän aseman perusteella henkilöllä on tietyt oikeudet ja velvollisuudet. Pitkään oleskelleille kolmannen maan kansalaiselle tulee kuitenkin lisäksi myöntää pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa aseman osoittamiseksi.

Ulkomaalaislaissa ei ole käytetty käsitettä asema direktiivissä tarkoitettulla tavalla. Ulkomaalaislailla säädetty oikeudet ja velvollisuudet perustuvat aina oleskelulupaan. Ulkomaalaislakiin ei jatkossakaan ehdoteta lisättäväksi säännöksiä, joissa oikeuksia muodostetaan käsitteen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman perusteella. Ulkomaalaislakiin ehdotettavissa säännöksissä käytetään pelkästään käsitettä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa tarkoittamaan direktiivissä käytettyä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa ja EY-oleskelulupaa.

Ulkomaalaislain 3 §:ssä säädetään laissa käytettyjen käsitteiden määritelmistä. Direktiivin 2 artiklan mukaisista määritelmistä 3 § sisältää ainoastaan pakolaisen määritelmän. Perheenjäsenen määritelmä on ulkomaalaislain 37 §:ssä.

Ulkomaalaislain 3 §:n 1 kohdan mukaan ulkomaalaisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole Suomen kansalainen. Unionin kansalaisella ja häneen rinnastettavalla tarkoitetaan pykälän 2 kohdan mukaan Euroopan unionin (EU) jäsenvaltion sekä Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaista. Pykälän 5 kohdan mukaan oleskeluluvalla tarkoitetaan ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua

tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettävää lupaa toistuvasti saapua maahan ja oleskella maassa. Työntekijän oleskeluluvalla tarkoitetaan pykälän 6 kohdan mukaan ulkomaalaiselta vaadittavaa lupaa oleskella Suomessa tai suomalaisessa aluksessa, kun hänen tarkoituksenaan on sellaisen ansiotyön tekeminen, johon hänellä ei ole oikeutta muun oleskeluluvan nojalla tai ilman oleskelulupaa. Elinkeinonharjoittajan oleskeluluvalla tarkoitetaan pykälän 7 kohdan mukaan ulkomaalaiselta vaadittavaa lupaa oleskella Suomessa, kun hänen tarkoituksenaan on elinkeinon harjoittaminen.

Pykälän 11 kohdan mukaan pakolaisella tarkoitetaan ulkomaalaista, joka täyttää pakolaissopimuksen 1 artiklan vaatimukset. Perheenkokoajalla tarkoitetaan pykälän 15 kohdan mukaisesti Suomessa oleskelevaa henkilöä, jonka Suomessa oleskelun perusteella ulkomailla olevalle perheenjäsenelle haetaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella.

Ulkomaalaislain 37 §:n 1 momentin mukaan perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa asuva henkilö on. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity.

Pykälän 2 momentin mukaan aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy.

2.2.2. Pitkään Suomessa oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema

Pysyvä oleskelulupa

Suomessa pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään nykyisen ulkomaalaislain 56 §:n perusteella pysyvä oleskelulupa. Pysyvän oleskeluluvan voimassaoloaikaa ei ole rajoitettu, vaan se on ulkomaalaislain 33 §:n 3 momentin mukaan voimassa toistaiseksi.

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole ulkomaalaislaissa mainittuja esteitä. Oleskelua pidetään yhtäjaksoisena, jos ulkomaalainen on oleskellut Suomessa vähintään puolet oleskeluluvan voimassaoloajasta.

Neljän vuoden määräaika lasketaan maahantulopäivästä, jos ulkomaalaisella on maahan saapuessaan ollut oleskelulupa jatkuvaa maassa oleskelua varten. Jos oleskelulupaa on haettu Suomessa, neljän vuoden määräaika lasketaan ensimmäistä jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä.

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan pakolaisuuden tai suojelun tarpeen perusteella, neljän vuoden määräaika lasketaan maahantulopäivästä.

Direktiivin mukaan oleskeluaikaa laskettaessa huomioon voidaan ottaa enintään puolet niistä ajanjaksoista, joina kolmannen maan kansalainen on oleskellut jäsenvaltion alueella opiskelua tai ammatillista koulutusta varten. Ulkomaalaislain mukaan oleskelua tilapäisessä tarkoituksessa kuten opiskelun vuoksi ei oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää ulkomaalaislain 39 §:n mukaan, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu, jollei ulkomaalaislaissa toisin säädetä. Toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Toimeentuloedellytystä ei sovelleta myönnettäessä oleskelulupa kansainvälisen suojelun perusteella.

Ulkomaalaisen toimeentulo katsotaan turvatuksi ensimmäistä oleskelulupaa myönnettäessä, jos hänen maassa oleskelunsa kustannetaan tavanomaiseksi katsottavilla ansiotyöstä, yrittäjätoiminnasta, eläkkeistä, varallisuudesta tai muista lähteistä saatavilla tuloilla siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen tai vastaavan muun toimeentuloa turvaavan etuuden tarpeeseen. Tällaisena etuutena ei

pidetä kustannuksia korvaavia sosiaaliturvatuksia.

Jatkolupaa myönnettäessä ulkomaalaisen toimeentulon tulee olla turvattu kuten ensimmäistä oleskelulupaa haettaessa kuitenkin niin, että tilapäinen turvautuminen toimeentulotukeen tai muuhun vastaavaan toimeentuloa turvaavaan etuuteen ei ole luvan myöntämisen esteenä. Hakijan on esitettävä viranomaiselle selvitys siitä, millä tavoin hänen toimeentulonsa Suomessa turvataan.

Ulkomaalaislaissa ei ole vaatimusta sairaskorvauksesta. Direktiivin 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetty vaatimus kaiken kattavasta sairauskorvauksesta täyttynee julkisen terveydenhuollon piiriin kuulumisella, eikä ulkomaalaisen ole tarvetta hankkia yksityistä vakuutusta. Suomen lainsäädännön mukaan terveystalvelujen saaminen ja sairauskorvauksen piiriin kuulumisen edellyttävät Suomessa asumista. Direktiivissä edellytetyn pysyväisluonteisen viiden vuoden oleskelun jälkeen henkilöllä on kotikunta Suomessa, jolloin oikeus terveydenhuollon palveluihin on olemassa. Yleensä tällainen henkilö on myös vakuutettu sairauskorvauksjärjestelmässä.

Ulkomaalaislaissa oleskeluluvan myöntämisedellytyksenä ei vaadita ulkomaalaisten osallistumista kotouttamistoimenpiteisiin. Direktiivin 5 artiklan 2 kohta ei velvoita jäsenvaltioita säättämään kotouttamisedellytyksistä.

Pysyvää oleskelulupaa voidaan ulkomaalaislain 60 §:n 2 momentin mukaan hakea Suomessa. Hakemus jätetään kihlakunnan poliisilaitokselle, joka ulkomaalaislain 68 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan myöntää pysyvän oleskeluluvan.

Pysyvän oleskeluluvan hylkäämisperusteet

Ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentin mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Pykälän 2 momentin mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksen olevan maahantulota tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen.

Ulkomaalaislain 57 §:n 1 momentin mu-

kaan pysyvä oleskelulupa voidaan lisäksi jättää myöntämättä, jos ulkomaalainen on syyllistynyt rikokseen tai hänen epäillään syyllistyneen rikokseen. Oleskeluluvan epäämisperusteina voivat olla rikokset, joista on säädetty rangaistukseksi vankeutta. Epäämisperusteena on myös syyllistyminen kahteen tai useampaan rikokseen. Pykälän 2 momentissa edellytetään, että harkittaessa oleskeluluvan myöntämisen esteitä on otettava huomioon rikollisen teon laatu ja vakavuus sekä ulkomaalaisen Suomessa oleskelun pituus.

Lisäksi pykälän 3 momentissa säädetään siitä, milloin voidaan ajan kulumisen vuoksi myöntää pysyvä oleskelulupa vaikka ulkomaalainen on tuomittu vankeusrangaistukseen tai muuhun rangaistukseen.

Pysyvän oleskeluluvan peruuttaminen ja raukeaminen

Ulkomaalaislain 58 §:ssä säädetään oleskeluluvan peruuttamisesta. Pysyvä oleskelulupa peruutetaan 1 momentin mukaan, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella. Säännöksen 3 momentin mukaan pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita väärä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen.

Ulkomaalaislain 58 §:n 2 momentin mukaan ulkomaalainen voi tehdä hakemuksen siitä, että hänen oleskelulupaa ei peruuteta, jos hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti maan ulkopuolella. Hakemus on tehtävä ennen kuin kaksi vuotta on kulunut. Jos hakemukseen suostutaan, tulee päätöksestä ilmetä määräaika, jonka kuluessa oleskelulupaa ei peruuteta.

Ulkomaalaislain 59 §:n 1 momentin mukaan pysyvä oleskelulupa raukeaa, kun ulkomaalainen karkotetaan maasta.

Ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan ulkomaalainen, joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa voidaan karkottaa maasta. Pysyvä oleskelulupa on toistaiseksi voimassa oleva eikä siten vanhene. Jos ulkomaalaisen oleskelulupa on voimassa, ei matkustusasiakirjan un-

peutuminen ennen uuden hankkimista muodostu karkottamisen perusteeksi.

Maasta karkottaminen

Ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin perusteella maasta voidaan karkottaa oleskeluvalla oleskellut ulkomaalainen:

1) joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa;

2) jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin;

3) joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle; taikka

4) joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan.

Pykälän 2 momentin mukaan maasta voidaan 1 momentin 2 kohdassa säädetyllä perusteella karkottaa myös ulkomaalainen, joka on jätetty syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n nojalla.

Ulkomaalaislain 146 § koskee käännättämisen ja karkottamisen kokonaisharkintaa. Huomioon otetaan päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne ja hänen sitteensä Suomeen.

Ulkomaalaislain 193 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan Ulkomaalaisviraston päätöksestä valitetaan Helsingin hallinto-oikeuteen, jos päätös koskee maasta poistamista. Ulkomaalaislain 196 §:n mukaan ulkomaalaislaissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Ulkomaalaislain 9 §:ssä säädetään oikeusavusta. Pykälän 1 momentissa viitataan oikeusapulakiin (257/2002).

2.2.3. *Toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen siirtyminen Suomeen ja oleskelu Suomessa*

Maahantulo ja laillinen oleskelu

Ulkomaalaislain 11 §:ssä säädetään edellytyksistä kolmannen maan kansalaisen maahantulolle. Säännös perustuu Schengenin säännöstöön. Ulkomaalaislain 40 §:ssä luetellaan tilanteet, joissa ulkomaalaisen oleskelu Suomessa on laillista. Esimerkiksi pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan laillista oleskelua on Schengen-valtion myöntämällä oleskeluvalla tapahtuva oleskelu. Kohdan mukaan myös toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneen enintään kolme kuukautta kestävä on laillista. Jos kyseessä on jäsenvaltio, joka ei sovelle Schengenin säännöstöä, kolmannen maan kansalaisen maahantulo ja oleskelu edellyttää viisumia.

Tehtyään hakemuksen oleskeluluvan saamiseksi ulkomaalainen saa laillisesti oleskella maassa hakemuksen käsittelyn ajan, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai on tehty täytäntöönpanokelpoinen päätös ulkomaalaisen maasta poistamiseksi.

Edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle ja oleskeluluvan hakeminen

Kun toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen haluaa siirtyä Suomeen, hänen tulee hakea oleskelulupaa ennen maahan saapumistaan. Oleskelulupa voidaan myöntää tilapäistä tai jatkuvaa oleskelua varten.

Tilapäinen oleskelulupa ulkomailla olevalle henkilölle myönnetään ulkomaalaislain 45 §:n perusteella tilapäistä työntekoa tai elinkeinonharjoittamista varten, opiskelua varten taikka jos on muu erityinen syy luvan myöntämiselle. Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai tavallinen oleskelulupa. Tilapäistä elinkeinon harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään ulkomaalaislain 47 §:ssä. Sen mu-

kaan jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle muun muassa jatkuvaluonteista työntekoa tai elinkeinonharjoittamista varten. Lupa myönnetään työntekijän oleskelulupana tai tavallisena oleskelulupana. Jatkuvaluonteista elinkeinonharjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Ulkomaalaislain 49 §:ssä säädetään niistä poikkeuksista, joiden perusteella oleskelulupa voidaan myöntää Suomesta haettuna. Jotta lupa voidaan myöntää, on kuitenkin aina oltava joko 45 tai 47 §:n mukainen peruste, jolla lupa olisi voitu myöntää ulkomailla olevalle henkilölle.

Oleskelulupaa myönnettäessä on aina otettava huomioon oleskeluluvan myöntämistä koskevat yleiset säännökset, kuten 36 §:ssä säädetyt yleiset edellytykset luvan myöntämiselle ja 39 §:n säännökset toimeentulovaatimuksesta.

Lain 60 §:n 1 momentin mukaan ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ulkomailla ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee.

Perheenjäsenet

Kolmannen maan kansalaisen siirtyessä Suomeen hän saa yleensä tuoda mukanaan perheenjäsenensä. Kolmannen maan kansalaisen perheenjäsen on määritelty ulkomaalaislain 37 §:ssä. Perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa, joka on luonteeltaan samanlainen kuin perheenkokoajan oleskelulupa ja joka on voimassa yhtä pitkään kuin perheenkokoajan lupa. Tilapäisen luvan saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle myönnetään tilapäinen lupa ja jatkuvan luvan saaneen perheenjäsenelle jatkuva lupa. Pysyvän oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle myönnetään jatkuva lupa, kunnes hän täyttää pysyvän oleskeluluvan saamisen edellytykset.

Oleskelulupaa perhesiteen perusteella voi ulkomaalaislain 62 §:n 1 momentin mukaan hakea ulkomailla jättämällä hakemus Suomen edustustolle tai hakemuksen voi panna vireille perheenkokoaja jättämällä hakemuksen kihlakunnan poliisilaitokselle.

2.3. Direktiivin voimaanpano eräissä unionin jäsenvaltioissa

Pitkään oleskelleita koskevalla direktiivillä määritetään edellytykset, joilla jäsenvaltio voi myöntää alueellaan laillisesti oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman tai peruuttaa tällaisen aseman, ja asemaan liittyvät oikeudet. Tämän lisäksi määritellään edellytykset pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluun muissa jäsenvaltioissa kuin siinä, joka on myöntänyt tämän aseman.

Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta tehdyn pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti sekä Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti nämä jäsenvaltiot eivät osallistu tämän direktiivin antamiseen eikä se siten sido niitä, eikä sitä sovelleta niihin.

Direktiivin täytäntöönpano on kesken mennessä EU-jäsenvaltiossa. Määräpäivään 23 päivään tammikuuta 2006 mennessä kuusi maata oli saattanut direktiivin osaksi lainsäädäntöönsä. Nämä maat ovat Itävalta, Liettua, Puola, Saksa, Slovakia ja Slovenia. Ruotsi ja Tsekki ovat saattaneet direktiivin kansallisesti voimaan huhtikuussa 2006. Esityksen valmistelun aikana ei ole saatu kattavia tietoja muiden jäsenvaltioiden valmistelun tilanteesta ja valituista ratkaisumalleista. Valmisteluvaiheessa on kuitenkin joidenkin jäsenvaltioiden kesken epävirallisesti vaihdettu tietoa direktiivin täytäntöönpanosta. Seuraavassa on joitain tietoja direktiivin valmistelusta eräissä jäsenvaltioissa.

Itävallassa direktiivi pantiin täytäntöön yhdessä viiden muun direktiivin kanssa 1 päivänä tammikuuta 2006 voimaan tulleella lailla (Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz). Kaikki Itävallassa 5 vuotta asuneet kolmannen maan kansalaiset saavat direktiivin mukaisen pysyvän EY-oleskeluluvan. Kolmannen maan kansalaiset, joiden oleskelulupa (Niederlassungsnachweis) perustuu vanhaan ulkomaalaislakiin (Fremdengesetz) vuodelta 1997, voivat vaihtaa oleskelulupansa pysyvään EY-oleskelulupa. Vanhaan ulkomaalaislakiin perustuva oleskelulupa on

voimassa 10 vuotta, joten kolmannen maan kansalainen voi valita, vaihtaako hän vanhan pysyvän oleskelulupansa pysyvään EY-oleskelulupaan vai vastaanottaako hän pysyvän EY-oleskeluluvan automaattisesti 10 vuoden jälkeen. Toisin kuin vanhaan ulkomaalaislakiin perustuva oleskelulupa ainoastaan pysyvä EY-oleskelulupa oikeuttaa vapaaseen liikkuvuuteen EU:n alueella.

Saksassa on direktiivin muutosten myötä nykyään kaksi pysyvää oleskelulupaa. Ensimmäinen myönnetään direktiivin kattamille henkilöryhmille ja toinen direktiivin ulkopuolelle jääville henkilöille, kuten pakolaisille, turvapaikanhakijoille ja toissijaista suojelua saaneille. Nämä voivat hakea kansallista oleskelulupaa viiden vuoden laillisen oleskelun jälkeen.

Ruotsissa ulkomaalaislain muutos tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2006. Ruotsissa otettiin käyttöön uusi erillinen EY-oleskelulupa, kansallisen pysyvän oleskeluluvan (permanent uppehållstillstånd) lisäksi.

Tsekin tasavallassa direktiiviin perustuva lainsäädäntö tuli kansallisesti voimaan 27 päivänä huhtikuuta 2006. Tšekissä on kaksi pysyvää oleskelulupaa, ensimmäinen direktiivin kattavalle henkilöryhmille ja toinen direktiivin ulkopuolelle jääville henkilöille.

Liettussa direktiivi pantiin täytäntöön yhdessä viiden muun direktiivin kanssa. Liettuassa pysyvä oleskelulupa (Permanent residence permit in the Republic of Lithuania) korvattiin uudella pysyvällä EY-oleskeluluvalla (long-term residents of Republic of Lithuania EC residence permit) Muutoksia esimerkiksi asumisaikavaatimukseen ei tehty, koska se oli samanpituisen (viisi vuotta) kuin direktiivissä.

Latvia on lähiaikoina antamassa direktiivin täytäntöönpanoa koskevan ehdotuksensa. Latvia ehdottaa uutta EY-oleskelulupaa kansallisen pysyvän oleskeluluvan rinnalle. Kansallisen luvan voisi saada kolmannen maan kansalainen, joka ei täytä direktiivin vaatimuksia. Tähän ryhmään kuuluisivat muun muassa alaikäiset lapset, koska Latvian kansallisten säännösten mukaan alle viisitoista-vuotias lapsi ei voi saada henkilökohtaista, vanhemmista riippumatonta pysyvää oleskelulupaa. Suomessa vastaavaa säännöstä ei ole. Komissio on todennut, että niin kauan kuin direktiivin mukaista vapaata liikkumista

ei rajoiteta, voi kansallinen lainsäädäntö määrittellä minkä ikäiselle lapselle EY-oleskelulupa myönnetään.

Virossa hallituksen esitys on annettu ja se on tällä hetkellä parlamentin käsittelyssä. Esityksessä ehdotetaan että voimassa oleva pysyvä oleskelulupa korvataan direktiivin mukaisella pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvalla. Virossa olisi periaatteessa ainoastaan kaksi eri luopatyyppeä, määräaikainen oleskelulupa ja pysyvä EY-oleskelulupa. Ne jotka kuitenkin eivät täytä direktiivin vaatimuksia, esimerkiksi lapset Vironkin tulokunnan mukaan, saisivat pysyvän oleskeluluvan ilman mainintaa ”pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-lupa”. Tällainen lupa ei oikeuttaisi direktiivin mukaisiin oikeuksiin Viron ulkopuolella.

Portugalissa annetaan lähiaikoina direktiivin täytäntöönpanoa koskevat lakiehdotukset. Samassa yhteydessä pannaan täytäntöön myös perheenyhdistämistä, opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuutta sekä ihmiskaupan uhreja koskevat direktiivit. Myös Portugalissa tulisi olemaan kaksi pysyvää oleskelulupaa.

Malta on niin ikään lähiaikoina antamassa direktiivin täytäntöönpanoa koskevan ehdotuksensa. Maltallakin tulisi olemaan kaksi pysyvää oleskelulupaa, ensimmäinen direktiivin kattamille henkilöryhmille ja toinen direktiivin ulkopuolelle jääville henkilöille.

2.4. Nykytilan arviointi

Ulkomaalaislaki on monilta osin suotuisampi kuin pitkään oleskelleita koskeva direktiivi. Direktiivin täytäntöönpano edellyttää kuitenkin uuden voimassaoloajaltaan pysyvään oleskelulupaan verrattavissa olevan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan käyttöön ottamista. EY-oleskeluluvan tarkoituksena on yhtenäistää unionin jäsenvaltioissa pitkään oleskeville kolmannen maan kansalaisille myönnettävän oleskeluluvan myöntämisedellytykset ja siten helpottaa kolmansien maiden kansalaisten liikkumista unionin sisällä. Direktiivi sallii suotuisampien kansallisten säännösten soveltamisen oleskelulupia myönnettäessä, mutta suotuisammin edellytyksin myönnetty oleskelulupa ei oikeuta direktiivin III luvussa

säädettyyn oleskeluun toisissa jäsenvaltioissa. Siten pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisedellytysten tulee olla direktiivin mukaiset.

Direktiivin artikkelit, jotka edellyttävät lainsäädännön muuttamista

2 artikla. Pitkään oleskelleita koskevan direktiivin 2 artikla sisältää seitsemän määritelmää, joista kaksi on tarpeen lisätä ulkomaalaislakiin. Nämä määritelmät ovat kolmannen maan kansalainen ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.

3 artikla. Artiklan 2 kohdassa luetellaan kolmannen maan kansalaisista ryhmät, joihin direktiiviä ei sovelleta. Lukuun ottamatta alakohdassa mainittuja pakolaisia tai pakolaisen asemaa hakeneita ulkomaalaisia kaikki direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ryhmät saavat Suomessa tilapäisen oleskeluluvan. Nämä ryhmät eivät näin ollen voi saada pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaa, jonka edellytyksenä on oleskelu jatkuvalla (A) oleskeluvalla. Lakiin ei tarvita erillistä mainintaa näiden ryhmien jättämisestä soveltamisalan ulkopuolelle. Sen sijaan ulkomaalaislakiin on lisättävä maininta siitä, että kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaa ei myönnetä kansainvälistä suojelua saavalle henkilölle. Kansainvälisen suojelun perusteella myönnetty oleskelulupa on yleensä luonteeltaan jatkuva.

4 artikla. Artikla sisältää säännökset sen oleskelun kestosta, jonka perusteella myönnetään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema. Edellytyksenä on viiden vuoden yhtäjaksoinen ja laillinen asuminen välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä. Artikla sisältää myös säännökset asumisajan laskemisesta.

Ehdotuksessa lähdetään siitä, että lakiin olisi lisättävä uusi pykälä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisestä. Pykälän tulisi sisältää myös säännökset oleskeluajan laskemisesta.

6 ja 17 artikla. Direktiivin 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa luetellaan perusteet pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelu-

lupahakemuksen hylkäämiselle. Direktiivin 17 artiklan 1 ja 2 kohdassa luetellaan toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneen ja tämän perheenjäsenten oleskelulupahakemusten hylkäämisperusteet. Perusteita molemmissa artikloissa ovat yleiseen järjestykseen ja yleiseen turvallisuuteen liittyvät syyt. Harkitessa oleskelulupahakemuksen hylkäämistä huomioon tulee ottaa yleistä järjestystä ja yleistä turvallisuutta uhkaavien rikosten vakavuus ja laatu taikka hakijasta aiheutuva vaara. Lisäksi pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelulupahakemuksen hylkäämistä harkittaessa tulee huomioon ottaa myös oleskelun kesto ja mahdolliset siteet oleskelumaahan.

Ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentin mukaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden lisäksi oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä kansanterveyden tai Suomen kansainvälisten suhteiden vaarantumisen vuoksi. Direktiivi ei sisällä kansainvälisten suhteiden vaarantumista oleskeluluvan epäämisperusteena. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemuksen hylkäämisperusteena direktiivi ei salli myöskään vaaraa kansanterveydelle. Ulkomaalaislakia on tältä osin muutettava.

7 artikla. Artiklan 1 kohdassa säädetään, että kolmannen maan kansalaisen tulee jättää hakemus pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamiseksi toimivaltaiselle viranomaiselle. Artiklan 2 kohdan mukaan päätös tulee antaa tiedoksi hakijalle kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos 4 ja 5 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät eikä henkilö muodosta 6 artiklassa tarkoitettu uhkaa, jäsenvaltion on myönnettävä kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema.

Ulkomaalaislain 68 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan pysyvän oleskeluluvan myöntää kihlakunnan poliisilaitos. Ulkomaalaislaissa ei säädetä määräajoista, joiden kuluessa ulkomaalaislain mukaiset päätökset tulisi tehdä. Tällä hetkellä esimerkiksi eniten päätöksiä tekevässä Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksessa keskimääräinen oleskelulupahakemusten käsittelyaika on noin kolme kuukautta.

Ulkomaalaislakiin olisi lisättävä pykälä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelulupahakemuksen käsittelystä. Pykälä sisältäisi määräajan päätöksen tiedoksi antamisesta.

Ulkomaalaislakiin olisi lisättävä kihlakunnan poliisilaitokselle toimivalta myöntää pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.

8 artikla. Artikla sisältää säännökset pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvasta. EY-oleskeluluvan tulee olla voimassa vähintään viisi vuotta ja asema on pysyvä. Artiklan 3 kohdassa määritellään, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voi olla joko tarra tai erilliselle lomakkeelle laadittu asiakirja. EY-oleskelulupa myönnetään kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta 13 päivänä kesäkuuta 2002 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1030/2002 säädettyjen sääntöjen ja vakiomallin mukaisesti. Kohtaan ”oleskeluluvan tyyppi” merkitään jäsenvaltioissa ”pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa”.

Artikla edellyttää, että ulkomaalaislain pykälä oleskeluluvan tyypistä ja oleskelulupalajeista täsmennetään lisäämällä niihin maininnat pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvasta.

9 artikla. Artiklassa säädetään, milloin pitkään oleskelleet kolmansien maiden kansalaiset eivät ole oikeutettuja säilyttämään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa. Edelleen artiklan mukaan jäsenvaltioiden tulee säätää yksinkertaistetusta menettelystä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamiseksi uudelleen. Yksinkertaistettua menettelyä sovelletaan vain silloin, kun asema on menetetty sillä perusteella, että aseman saanut on oleskellut poissa yhteisön alueelta yhtäjaksoisesti kaksitoista kuukautta tai aseman myöntäneen jäsenvaltion alueelta kuusi vuotta taikka hänelle on myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema toisessa jäsenvaltiossa.

Ulkomaalaislain 58 §:ssä säädetään määräaikaisen ja pysyvän oleskeluluvan peruuttamisesta ja ulkomaalaislain 59 §:ssä määräaikaisen oleskeluluvan raukeamisesta. Pykälä tulee täsmentää siten, että ne vastaavat myös

pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan menettämistä koskevia direktiivin säännöksiä.

Ulkomaalaislakiin on lisättävä uusi säännös yksinkertaistetusta menettelystä, jota sovelletaan tiettyihin direktiivissä säädettyihin tilanteisiin, joissa kolmannen maan kansalainen on menettänyt pitkään oleskelleen aseman.

12 artikla. Jäsenvaltiot voivat artiklan 1 kohdan mukaan tehdä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen karkottamis päätöksen vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Ulkomaalaislaissa karkotusperusteena on mainittu myös tilanne, jossa ulkomaalainen on ryhtynyt taikka hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan.

Ulkomaalaislain pykälää maasta karkottamisesta on tarkistettava direktiivin mukaiseksi.

15 artikla. Artiklassa asetetaan toiseen jäsen valtioon siirtyvälle kolmannen maan kansalaiselle velvoitteita toisessa jäsenvaltiossa oleskelun edellytykseksi. Oleskelulupaa on esimerkiksi haettava toisessa jäsenvaltiossa mahdollisimman pian ja viimeistään kolme kuukautta saapumisesta toisen jäsenvaltion alueelle. Ulkomaalaislakiin on lisättävä säännökset toiseen jäsenvaltioon siirtyvän pitkään oleskelleen oleskeluluvan hakemisesta.

Artiklan 3 kohdassa säädetään jäsenvaltioille mahdollisuus vaatia, että kolmansien maiden kansalaiset noudattavat kansallisen lainsäädännön mukaisia kotouttamistoimpiteitä. Tältä osin lainsäädännön muutoksia ei ole tarpeen tehdä.

16 artikla. Artikla sisältää säännökset perheenjäsenten oikeudesta siirtyä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen mukana toiseen jäsenvaltioon. Perheenjäsenten oleskelulupahakemuksen tekemiseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan hakemiseen. Perheenjäsen voi siten hakea oleskelulupaa kolmen kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai oleskellessaan vielä siinä jäsenvaltiossa, joka on myöntänyt oleskeluluvan perhesiteen perusteella.

Ulkomaalaislain säännökset vastaavat pääosin artiklan säännöksiä. Ulkomaalaislaissa on säädettävä, että perheenjäseniin sovelletaan oleskeluluvan hakemisen osalta samoja sääntöjä kuin perheenkokoajaan.

18 artikla. Artiklassa säädetään oleskeluluvan epäämisestä, jos toisesta jäsenvaltiosta siirtyvä kolmannen maan kansalainen tai hänen perheenjäsenensä muodostaa uhan kansanterveydelle. Artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen toisessa jäsenvaltiossa myönnetyn oleskeluluvan jälkeen ilmenevät taudit eivät voi olla riittävä peruste oleskeluluvan uusimisen epäämiselle tai maasta karkottamiselle.

Ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentissa säädetään yleisenä oleskeluluvan myöntämisedellytyksenä, ettei ulkomaalaisen katsota vaarantavan kansanterveyttä. Siten vaara kansanterveydelle voidaan ottaa huomioon myös jatkolupia myönnettäessä. Koska direktiivi edellyttää, että vaaraa kansanterveydelle ei oteta huomioon jatkolupia myönnettäessä, ulkomaalaislain pykälää on muutettava.

19 artikla. Artiklassa säädetään jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille velvoitteita pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saaneen siirtyessä toiseen jäsenvaltioon. Oleskelulupahakemus on tutkittava neljän kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Määräaika voidaan pidentää enintään kolme kuukautta, jos hakemuksen liitteenä ei ole toimitettu tarvittavia asiakirjoja tai hakemuksen käsittelyssä ilmenee vaikeuksia. Päätöksestä on ilmoitettava ensimmäiselle jäsenvaltiolle.

Artiklan säännökset on otettava huomioon ulkomaalaislakiin lisättävissä uusissa säännöksissä, jotka koskevat oleskeluluvan myöntämistä toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle.

Ulkomaalaislaissa ei säädetä määräajoista, joissa ulkomaalaislain mukaiset päätökset tulisi tehdä, joten tästä on lakiin lisättävä direktiivin mukainen säännös. Vuonna 2005 Ulkomaalaisvirastossa työntekijöiden oleskelulupien keskimääräinen käsittelyaika oli noin kaksi kuukautta ja elinkeinonharjoittajien oleskelulupien noin yksi ja puoli kuukautta.

25 artikla. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yhteyspisteitä, jotka vastaavat direktiivissä säädettyjen tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta. Ulkomaalaisla-

kiin on selkeyden vuoksi lisättävä yhteyspistettä koskeva toimivaltasäännös.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saattaa ulkomaalaislaki vastaamaan pitkään oleskelleita koskevan direktiivin säännöksiä. Yleisenä tavoitteena on lähentää kolmansien maiden kansalaisten oikeusasemaa EU-kansalaisten oikeusasemaan sekä taata laillisesti pitkään oleskelleille kolmannen maan kansalaisille yhtenäinen asema kaikissa unionin jäsenvaltioissa. Yhtenäinen asema taataan säätämällä yhtäläiset edellytykset pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman myöntämiseksi sekä sen peruuttamiselle. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan jossain unionin jäsenvaltiossa saaneen ja hänen perheenjäsentensä on mahdollista hakea ensimmäistä oleskelulupaa jo maahan saavuttuaan.

3.2. Toteuttamisvaihtoehdot

Pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle myönnettävä oleskelulupa

Hallituksen esitystä valmisteltaessa pohdittiin kahta vaihtoehtoa pitkään oleskelleita koskevan direktiivin panemiseksi täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä. Esitykseen valittiin vaihtoehto, jonka mukaan nykyinen pysyvä oleskelulupa säilytetään sellaisenaan ja tämän lisäksi lakiin lisätään direktiivin edellyttämä pysyvään oleskelulupaan verrattavissa oleva pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa. Molemmat oleskeluluvat ovat mahdollisia osin samalle kohderyhmälle. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan soveltamisalan ulkopuolelle jäävät Suomessa jatkuvan oleskeluluvan saaneista ainoastaan kansainvälistä suojelua saavat henkilöt. Komissio on ilmoittanut antavansa lähitulevaisuudessa ehdotuksen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan ulottamisesta myös kansainvälistä suojelua saaviin. Siten kysymyksessä on välivaihe ja kansainvälistä suo-

jelua saavien direktiiviehdotuksen hyväksynnän jälkeen, pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten EY-oleskelulupa ulotettaneen myös kansainvälistä suojelua saaviin.

Toisena vaihtoehtona esitystä valmisteltaessa harkittiin, että pysyvä oleskelulupa korvattaisiin pitkään oleskelleiden EY-oleskeluluvalla. Koska kansainvälistä suojelua saavat on rajattu direktiivin ulkopuolelle, laissa täytyisi tässäkin tapauksessa olla pysyvä oleskelulupa kansainvälistä suojelua saaville. Tämän vaihtoehdon mukaan oleskelulupien kohderyhmät olisivat olleet eri ryhmät. Tältä osin järjestelmä olisi ollut selkeämpi, mutta yhdenvertaisuuden vuoksi edellyttänyt kansainvälistä suojelua saavien pysyvän oleskeluluvan asumisaikavaatimuksen nostamista myös viiteen vuoteen.

Asumisaikavaatimus pysyvän oleskeluluvan osalta nostettiin kahdesta neljään vuoteen ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Uuden ulkomaalaislain suhteellisen lyhyen voimassaoloajan vuoksi on päädytty siihen, että pysyvän oleskeluluvan asumisaikaa ei tässä esityksessä ehdoteta nostettavaksi. Toisaalta direktiivi sallii pysyvien tai toistaiseksi voimassa olevien oleskelulupien myöntämisen suotuisammin kansallisin edellytyksin. Suotuisammin kansallisin edellytyksin myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa ei kuitenkaan luo haltijalleen direktiivin mukaista oikeutta oleskella toisissa jäsenvaltioissa. Sen vuoksi pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan asumisaikavaatimuksen pudottamista neljään vuoteen ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena.

Työvoiman saatavuusharkinta

Kysymys direktiivin 14 artiklan sallimasta työmarkkinoille pääsyn rajoittamisesta on Suomessa merkityksellinen ottaen huomioon Virossa pitkään asuneet kolmansien maiden kansalaiset. Tällä hetkellä noin kolmasosa Viron väestöstä eli noin 300 000 on venäläisiä tai vailla kansalaisuutta. Näistä suuri osa on Neuvostoliiton aikana maahan tulleita venäläisiä, ukrainalaisia tai valkovenäläisiä. Ryhmästä työikäisiä on runsaat 60 % eli noin 180 000. Suuri osa näistä kuulunee direktii-

vin soveltamisalan piiriin, jos he saavat Virossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan.

Toisessa jäsenvaltiossa oleskelevat kolmannen maan kansalaiset ja kansalaisuudettomat on ulkomaalaislaissa asetettu työnteon suhteen muita edullisempaan asemaan. Ulkomaalaislain 81 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on ulkomaalaisella, joka tulee suorittamaan toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen vakituksena työntekijänä palvelujen tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työnteon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa.

Lainkohdan taustalla on EY-tuomioistuimen ratkaisu Vander Elst (C-43/93), jonka mukaan toiseen EU-maahan sijoittuneella palvelujen tarjoajalla on tietyn edellytyksin oikeus tarjota palvelujaan toisessa EU-maassa myös käyttäen työntekijöitä, jotka eivät ole minkään maan kansalaisia.

Viron liittyminen Euroopan unioniin muutti merkittävästi Viron ei-virolaisten työntekijöiden asemaa Suomessa. Viron EU-jäsenyyden myötä ei-virolaisen väestön työsäkäynti lisääntyi ja laajeni eri aloille, varsinkin rakennusalalle. Viron ei-virolaisten lähettäminen työhön on 1.5.2004-30.4.2006 voimassa olleen siirtymäaikalain (309/2004) aikana ilmeisesti vakiintunut samantapaiseksi käytännöksi kuin virolaisten työntekijöiden Suomeen lähettäminen.

Virossa asuvat ei-virolaiset nuoret ovat virolaisten nuorten tavoin perinteisesti käyneet Suomessa etenkin maa- ja puutarhatalouden kausitöissä. Tähän työhön he eivät ole ulkomaalaislain 81 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan tarvinneet oleskelulupaa.

Virossa asuu melko suuri määrä kolmansien maiden kansalaisia tai kansalaisuudettomia, jotka voivat saada Virossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan. Vaikka ei-virolaisten työsäkäynti on jo nykyisin merkittävässä määrin mahdollista edellä kerrotuin tavoin, ehdotetaan Suomen työmarkkinoiden vakauden varmistamiseksi tässä vaiheessa työvoiman saatavuusharkinnan säilyttämistä niiden pitkään oleskelleiden kohdalla, jotka siirtyvät

Suomeen toisesta unionin jäsenvaltiosta.

3.3. Keskeiset ehdotukset

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin säännös pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisestä. Säännöksessä määriteltäisiin direktiivin mukaisesti edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle. Oleskeluluvan voisi saada viiden vuoden yhtäjaksoisen jatkuvalla oleskeluluvalla tapahtuneen oleskelun jälkeen.

Oleskelulupalajeihin lisättäisiin pysyvään oleskelulupaan voimassaoloajaltaan rinnastettava pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.

Säännöstä oleskeluluvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä muutettaisiin siten, että Suomen kansainvälisten suhteiden vaarantaminen ei olisi oleskeluluvan epäämisen perusteena pitkään unionin alueella oleskelleilla kolmannen maan kansalaisilla. Lakiin lisättäisiin säännös siitä, että kansanterveyden vaarantaminen ei estä jatkoluvan myöntämistä, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat muutoin olemassa.

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin säännös oleskeluluvan myöntämisestä tilanteessa, jossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saanut kolmannen maan kansalainen siirtyy Suomeen. Oleskelulupa myönnettäisiin direktiivin sanamuodon mukaisesti taloudellisen toiminnan harjoittamista varten palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammattiharjoittajana, opintojen suorittamiseen tai ammattikoulutukseen osallistumista varten taikka muusta syystä. Toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen aseman saaneen ansiotyön edellytykset määräytyisivät siten kuin ulkomaalaislain 5 luvussa nykyisin on säädetty kolmansien maiden kansalaisten työnteosta. Kolmannen maan kansalaiselta edellytettäisiin työntekijän oleskelulupaa, jollei kyse ole työstä, jota on lain mukaan mahdollista tehdä muun oleskeluluvan nojalla tai ilman oleskelulupaa.

Oleskelulupaa voisi tulla hakemaan Suomeen. Oleskelulupa myönnettäisiin tilapäisenä tai jatkuvana ottaen huomioon tarkoitettun oleskelun luonne. Jos toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneelle myönne-

tään oleskelulupa Suomessa, myönnetään hänen perheenjäsenelleen samaksi ajaksi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa.

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin säännökset pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan peruuttamisesta. Lupa voidaan peruuttaa, jos luvan haltija on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksitoista kuukautta Euroopan yhteisön ulkopuolella tai hän on oleskellut yhtäjaksoisesti kuusi vuotta Suomen ulkopuolella. Ulkomaalainen voisi hakea ennen edellä mainittujen määräaikojen umpeen kulumista, ettei hänen oleskelulupaansa peruutettaisi. Lisäksi ehdotetaan, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa raukeaa, jos toinen jäsenvaltio myöntää hänelle vastaavan luvan.

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin kaksi määräaikaa, jotka koskevat pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen jättämän oleskelulupahakemuksen käsittelyä. Päätös pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan hakemukseen on annettava tiedoksi hakijalle viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneen henkilön hakiessa kansallista oleskelulupaa Suomessa, Ulkomaalaisviraston on ratkaistava hakemus neljän kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Oleskelulupaviranomaisia koskeviin säännöksiin lisättäisiin, että Ulkomaalaisvirasto myöntää oleskeluluvan toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen, jotka siirtyvät Suomeen. Paikallispoliisi sen sijaan myöntäisi pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan kolmannen maan kansalaiselle, joka on oleskellut Suomessa laillisesti ja yhtäjaksoisesti viisi vuotta. Edellä kuvattu käytäntö vastaisi ulkomaalaislaissa omaksuttua työnjakoa, jonka mukaan ensimmäiset oleskeluluvat myöntää Ulkomaalaisvirasto ja jatkoluvat paikallispoliisi.

Ulkomaalaislain maasta karkottamista koskevaa pykälää muutettaisiin. Maasta karkottamisen perusteista poistettaisiin Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantava toiminta. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi momentti, jonka mukaan Suomessa pitkään

oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneen karkottaminen olisi mahdollista vain sillä perusteella, että hän muodostaa välittömän ja riittävän vakavan uhan yleiselle järjestykselle ja yleiselle turvallisuudelle.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esitys ei aiheuta välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esityksen ei voi arvioida lisäävän merkittävästi oleskelulupahakemusten määrää. Oleskelulupahakemusten käsittelykustannukset katetaan hakemusten käsittelyä perittäville maksuilla. Maksuista säädetään sisäasiainministeriön asetuksella.

4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole vaikutusta viranomaisten välisiin suhteisiin ja toimivaltaan. Ehdotuksen mukaan Ulkomaalaisvirasto myöntäisi ensimmäisen oleskeluluvan toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneelle ja hänen perheenjäsenilleen, jotka siirtyvät Suomeen. Kihlakunnan poliisilaitos myöntäisi Suomessa yhtäjaksoisesti viisi vuotta oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan. Tämä toimivallan jako noudattaisi ulkomaalaislaissa noudatettua jaottelua, jonka mukaan Ulkomaalaisvirasto myöntää ensimmäisen oleskeluluvan ulkomailla olevalle tai jo maahan saapuneelle ulkomaalaiselle ja paikallispoliisi myöntää jatkoluvan. Koska pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskelulupa ei luo ulkomaalaiselle tosiasiallisesti laajempia oikeuksia kuin muut kansalliset oleskeluluvat, on todennäköistä, ettei oleskelulupahakemusten määrä nouse merkittävästi.

Ulkomaalaisvirasto saa uuden tehtävän toimia direktiivin edellyttämänä yhteyspisteenä muiden jäsenvaltioiden viranomaisiin nähden. Kyse on tiedonvaihdesta muiden jäsenvaltioiden kanssa, josta aiheutuvan työmäärän ei voi arvioida olevan merkittävän.

4.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä lähennetään kolmansien maiden kansalaisten oikeusasemaa EU-kansalaisten oikeusasemaan ja edistetään kolmansien maiden kansalaisten ja heidän perheenjäsenensä liikkumista unionin sisällä. Kolmansien maiden kansalaisten oikeusasema jäsenvaltioissa ja liikkumisoikeus unionissa harmonisoidaan. Perheenjäsenien liikkumisoikeudella taataan perheyhteyden säilyminen.

Ehdotuksella ei ole juurikaan vaikutusta ulkomaalaisten asemaan Suomessa. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ulkomaalainen saa pysyvän oleskeluluvan oleskeltuaan luvallisesti Suomessa neljän vuoden ajan. Pysyvällä oleskeluluvalla saa käytännössä jo vuotta aikaisemmin vastaavat oikeudet kuin pitkään oleskelleen EY-oleskeluluvalla saa.

Suomeen siirtyvä toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saanut ja hänen perheenjäsenensä saavat oikeuden tulla Suomeen hakemaan oleskelulupaa, kun voimassa olevan lain mukaan lupaa olisi tullut hakea ulkomailta ennen maahan saapumista.

Uusi pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa ei sinänsä helppota ulkomaalaisten liikkumista unionin alueella, koska maahantuloon sovelletaan edelleen Schengenin säännöstöä ja siihen perustuvia kansallisia säännöksiä. Niin sanotun uuden jäsenvaltion, joka ei sovelle täysimääräisesti Schengenin säännöstöä, myöntämän pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan lisäksi on mahdollista, että ulkomaalaiselta vaaditaan myös viisumi Suomeen tullakseen. Schengenin säännöstöä soveltavien jäsenvaltioiden myöntämä oleskelulupa oikeuttaa kolmen kuukauden oleskeluun toisessa sopimusvaltiossa.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä. Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot valtioneuvoston kanslialta, ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, sosiaali- ja terveysminis-

teriöltä, työministeriöltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, Helsingin hallinto-oikeudelta, vähemmistövaltuutetulta, Ulkomaalaisvirastolta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, AKAVA ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ltä, Suomen yrittäjät ry:ltä ja Pakolaisneuvonta ry:ltä.

Lausunnon antajat pitivät luonnosta hallituksen esitykseksi pääosin myönteisenä. Lausunnoissa esitetyt näkemykset on pyritty ottamaan huomioon lopullista esitystä laadittaessa. Lausunnoissa kommentoitiin erityisesti ehdotusta säilyttää laissa työvoimapolitiittinen saatavuusharkinta. Huomiota kiinnitettiin myös esimerkiksi EY-oleskeluluvan haltijan tehostetun karkotussuojan toteutumiseen ja myönnettävän jatkoluvan keston.

Työvoiman saatavuusharkinta ehdotetaan säilytettäväksi laissa, vaikka ehdotus saikin osakseen myös kritiikkiä.

Lausunnoissa kaivattiin tarkennusta EY-oleskeluluvan haltijan direktiivin 12 artiklan 1 kohdan mukaiseen tehostetun karkotussuojan periaatteeseen. Hallituksen esitykseen on lausuntojen mukaisesti kirjattu entistä selkeämmin, että EY-oleskeluluvan haltija voidaan karkottaa vain, jos hän muodostaa välittömän ja riittävän vakavan uhan yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle.

Uuden määräaikaisen oleskeluluvan eli jatkoluvan pituus päädyttiin muuttamaan lausunnoista ilmenneiden huomioiden perusteella neljän vuoden pituiseksi. Muutoksen ansiosta vältytään tilanteelta, jossa ensimmäinen oleskelulupa myönnettäisiin voimassa olevan

lain mukaisesti tavanomaisesti ensin yhdeksi vuodeksi, jatkolupa kolmeksi vuodeksi ja vielä tämän jälkeen yhdeksi vuodeksi jotta EY-oleskeluluvan edellyttämä viiden vuoden aika täytyisi.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Ihmiskaupan uhrien asemaa käsittelevässä hallituksen esityksessä ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 32/2006 vp) on ehdotettu muutettavaksi neljää samaa pykälää kuin tässä esityksessä. Nämä pykälät ovat 3 §, määritelmät, 60 §, oleskeluluvan hakeminen, 67 § Ulkomaalaisvirasto oleskelulupaviranomaisena sekä 79 § rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan perusteella. Eduskunta on 12 päivänä kesäkuuta 2006 hyväksynyt lain ulkomaalaislain muuttamisesta (EV 89/2006 vp). Laki on tarkoitus saattaa voimaan 31 päivänä heinäkuuta 2006. Eduskunnan hyväksymät muutokset on esityksessä otettu huomioon. Lakiehdotuksen johtolauseessa sen sijaan on jätetty avoimeksi kyseisen muutoksen säädöskoelmanumero, joka esitystä annettaessa ei vielä ole tiedossa.

Eduskunta on 26 päivänä huhtikuuta 2006 hyväksynyt lain opintotukilain muuttamisesta (399/2006). Laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006. Lailla muutetaan opintotukilain (65/1994) 1 §:n 3 momenttia, jota ehdotetaan tässä esityksessä edelleen muutettavaksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Ulkomaalaislaki

3 §. Määritelmät. Pitkään oleskelleita koskevassa direktiivissä kolmannen maan kansalainen on määritelty henkilöksi, joka ei ole Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu unionin kansalainen. Nykyisessä ulkomaalaislaissa ei määritellä mitä tarkoitetaan kolmannen maan kansalaisella. Koska käsitettä kolmannen maan kansalainen tullaan jatkossa ulkomaalaislaissa käyttämään, on perusteltua lisätä se 3 §:n määritelmiin. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 2 a kohta, jonka mukaan kolmannen maan kansalaisella tarkoitetaan muun maan kansalaista kuin Euroopan unionin kansalaista ja häneen rinnastettavaa. Ulkomaalaislaissa unionin kansalaiseen on rinnastettu myös Euroopan talousalueen valtioiden Islannin, Liechtensteinin ja Norjan kansalaiset sekä Sveitsin kansalaiset.

Pitkään oleskelleita koskevassa direktiivissä kolmannen maan kansalaisen määritelmä pitää sisällään myös kansalaisuudettomat henkilöt.

Direktiivin mukaan pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle myönnettävän oleskeluluvan tulee olla nimeltään 'pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa'. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 5 a kohta, jossa määritellään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa. Määritelmässä viitataan pitkään oleskelleita koskevassa direktiivissä määriteltyyn asemaan ja oleskelulupa.

33 §. Oleskelulupalajit. Pitkään oleskelleita koskevassa direktiivissä säädetään, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema on pysyvä. Direktiivissä käytetään määritelmää 'pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema', jonka osoittamiseksi myönnetään 'pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa'. Direktiivin mukaan aseman perusteella kol-

mannen maan kansalainen saa direktiivissä säädetyt oikeudet. Ulkomaalaislain nojalla myönnetty oleskelulupa luo sen haltijalle laissa määritellyt oikeudet ja aseman. Ulkomaalaislaki ei tunne käsitettä 'kolmannen maan kansalaisen asema' eikä lakiin myöskään ehdoteta säännöksiä, joissa erillinen asema määriteltäisiin.

Ulkomaalaislain 33 §:n 1 momentin mukaan oleskelulupa on määräaikainen tai pysyvä. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa rinnastetaan voimassaoloajaltaan pysyvään oleskelulupa ja on voimassa toistaiseksi. EY-oleskelulupaa ei ole katsottu perustelluksi määritellä pysyvän luvan alalajiksi, koska pysyvään oleskelulupa ja pitkään oleskelleen EY-lupa kohdistuu ulkomaalaislaissa erilaista sääntelyä. Ei myöskään ole haluttu luoda 1 momenttiin uutta oleskelulupatyyppejä määräaikaisen ja pysyvän oleskeluluvan lisäksi.

34 §. Oleskelulupamerkintä. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa merkitään kirjaintunnus P-EY. Kirjaintunnus osoittaisi yhtäältä sen, että oleskelulupa on voimassaoloajaltaan pysyvä ja toisaalta sen, että se on yhteisesti käytössä oleva oleskelulupatyyppejä unionin jäsenvaltioissa.

36 §. Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle. Ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentin mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

Pitkään oleskelleita koskeva direktiivi ei kuitenkaan salli pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan tai toisessa unionin jäsenvaltiossa edellä mainitun luvan saaneen kolmannen maan kansalaisen tai tämän perheenjäsenen oleskeluluvan myöntämättä jättämistä kansainvälisten suhteiden vaarantamisen perusteella. Pykälän 1

momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan kansainvälisten suhteiden vaarantaminen oleskeluluvan epäämisperusteena ei koske pitkään oleskelleen EY-oleskeluluvan unionin jäsenvaltiossa saaneita ulkomaalaisia. Eduskunta on hyväksynyt perheen yhdistämisdirektiiviin perustuvan vastaavan muutoksen, jonka mukaan perhesiteen perusteella haettua oleskelulupaa ei voitaisi jättää myöntämättä sillä perusteella, että ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan Suomen kansainvälisiä suhteita.

Pitkään oleskelleita koskevan direktiivin mukaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä vain yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden vaarantamisen perusteella. Direktiivi ei salli pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan epäämistä kansanterveyden vaarantamisen perusteella, mikä taas on mahdollista voimassa olevan ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentin mukaan.

Direktiivissä säädetään edelleen, että toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneen tai hänen perheenjäsenensä oleskeluluvan uusimisen epäämistä kansanterveyden vaarantamisen perusteella ei sallita ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisen jälkeen.

Hallituksen esityksessä (28/2003 vp.) todetaan, että ulkomaalaislain 36 §:n painoarvo voi olla erilainen riippuen siitä onko kyseessä ensimmäistä oleskelulupaa hakeva vai jo maassa pidemmän aikaa oleskellut hakija ja onko hänellä määräaikainen (tilapäinen tai jatkuva) tai pysyvä oleskelulupa. Hallituksen esityksessä viitataan kansanterveyden osalta ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 64/221/ETY 4 artiklan 1 kohtaan, jossa todetaan, että muun muassa eräät taudit voivat olla perusteena alueelle pääsyn estämiselle tai ensimmäisen oleskeluluvan epäämiselle. Direktiivin liitteenä on lista kansanterveyttä uhkaavista taudeista. Edellä mainitun direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisen jälkeen ilmenevät taudit tai vammat eivät voi olla riittävä peruste jatko-oleskeluluvan epäämiselle tai maasta kar-

kottamiselle.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat 29 päivänä huhtikuuta 2004 antaneet direktiivin Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella 2004/38/EY. Direktiivi kumoaa edellä mainitun neuvoston direktiivin ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta. Direktiivin 27 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat rajoittaa unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsentensä, näiden kansalaisuudesta riippumatta, vapaata liikkuvuutta ja oleskelua yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä. Direktiivin 29 artiklan 2 kohdassa taas säädetään, että taudit, jotka ilmenevät saapumista seuraavien kolmen kuukauden jälkeen, eivät saa olla perusteena alueelta karkottamiselle.

Edellä esitetystä yhteisön sääntelystä ilmenee periaate, että kansanterveyden vaarantamista ei sallita perusteeksi henkilön oleskelun epäämiseksi jäsenvaltiossa jo jonkin aikaa kestäneen oleskelun jälkeen. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaan oikeutetut ovat oleskelleet jäsenvaltion alueella jo viisi vuotta.

Yhteisön sääntelyssä omaksuttu näkökulma on perusteltu kolmannen maan kansalaisen oikeusaseman lähentämiseksi unionin kansalaisten oikeusasemaan. Oleskeluoikeuden pysyvyys ja jatkuvuus tulee taata jäsenvaltioissa. Kansanterveyttä vaarantavan taudin saaminen ei välttämättä myöskään riipu henkilön omista toimista. Siten kolmannen maan kansalaisen jo asettauduttua jäsenvaltioon oleskeluluvan uusimisen epääminen kansanterveyden vaarantamisen perusteella olisi kohtuutonta. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan kansanterveyden vaarantaminen ei estäisi jatkoluvan myöntämistä, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat muutoin olemassa.

Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että käytetään sanayhdistelmää yleistä järjestystä tai turvallisuutta voimassa olevan lain yleistä järjestystä ja turvallisuutta sijasta. Ja-sanan muuttaminen tai-sanaksi ilmentää paremmin sitä jo vallitsevan käytännön mukaista asiantilaa, et-

tä sekä yleinen järjestys että yleinen turvallisuus ovat itsenäisiä seikkoja harkittaessa oleskeluluvan epäämistä. Myös direktiivissä yleinen järjestys ja yleinen turvallisuus on erotettu toisistaan.

49 a §. *Oleskeluluvan myöntäminen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen.*

Direktiivin mukaan toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneella on oikeus oleskella yli kolmen kuukauden ajan muussa kuin oleskeluluvan myöntäneessä jäsenvaltiossa työntekijänä tai itsenäisenä ammattiharjoittajana, opintojen tai ammattikoulutukseen osallistumisen taikka muiden syiden vuoksi. Hänen on kuitenkin haettava toisessa jäsenvaltiossa oleskelulupaa vastaanottavan valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Direktiivissä säädetään edelleen, että kun pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen käyttää oleskeluoikeuttaan toisessa jäsenvaltiossa ja kun perhe on muodostettu jo ensimmäisessä jäsenvaltiossa, perheenyhdistämisdirektiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaiset ydinperheen jäsenet saavat siirtyä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen mukana toiseen jäsenvaltioon tai seurata häntä sinne myöhemmin.

Ulkomaalaislain mukaan oleskelulupaa on lähtökohtaisesti haettava ulkomailla ennen maahan saapumista. Ulkomaalaislain 45 §:ssä säädetään tilapäisen oleskeluluvan myöntämisestä ulkomailla olevalle henkilölle ja 47 §:ssä jatkuvan oleskeluluvan myöntämisestä ulkomailla olevalle henkilölle. Tilapäisen oleskeluluvan voi saada tilapäistä työntekoa, tilapäistä elinkeinonharjoittamista tai opiskelua varten taikka muusta erityisestä syystä. Jatkuvan oleskeluluvan voi saada esimerkiksi jatkuvaluonteista työntekoa tai elinkeinonharjoittamista varten. Oleskelulupa voidaan myöntää poikkeuksellisesti Suomesta haettuna ulkomaalaislain 49 §:n perusteella.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 49 a §, jossa määritellään perusteet oleskeluluvan myöntämisestä toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle, joka siirtyy Suomeen.

Oleskeluluvan myöntämisen perusteena olisivat direktiivissä mainitut perusteet. Ne eroavat jossain määrin niistä perusteista, joita edellytetään muilta kolmansien maiden kansalaisilta ulkomaalaislain 45 ja 47 §:ssä. Ulkomaalainen voisi tulla Suomeen hakemaan oleskelulupaa tai hän voisi hakea sitä ennen maahantuloaan.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi, että ulkomaalainen täyttää ulkomaalaislain 36 §:ssä säädetyt yleiset edellytykset. Hän ei saisi vaarantaa yleistä järjestystä tai turvallisuutta taikka kansanterveyttä. Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantuloa koskevien säännösten kiertäminen. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi lisäksi, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Toimeentuloedellytys perustuu ulkomaalaislain 39 §:ään.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että määräaikainen oleskelulupa myönnetään joko Suomesta tai ulkomailla haettuna taloudellisen toiminnan harjoittamista varten palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammattiharjoittajana, opintojen suorittamiseen tai ammattikoulutukseen osallistumista varten taikka muusta syystä. Pykälän sanamuoto vastaa suoraan direktiivin sanamuotoa.

Direktiivissä ei ole tarkemmin määritelty, mitä momentin 3 kohdassa mainitut muut syyt voisivat olla. Mitään muita rajoituksia ei aseteta kuin se, että ulkomaalainen ei vaaranna yleistä järjestystä tai turvallisuutta ja että hänellä on vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät hänen itsensä ja perheenjäsentensä elättämiseen turvautumatta jäsenvaltion sosiaaliturvaan. Syy voi siis olla mikä tahansa.

Ehdotetun pykälän mukainen määräaikainen oleskelulupa voisi olla joko tilapäinen tai jatkuva. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Oleskeluluvan luonne määräytyisi sen mukaan, mikä oleskelun tarkoitus olisi. Jos oleskelun on selkeästi tarkoitus olla tilapäistä, esimerkiksi tilapäinen työtehtävä tai opiskelu, oleskelulupa myönnettäisiin tilapäisenä. Muussa tapauksessa myönnettäisiin jatkuva oleskelulupa.

Pykälän 3 momentin mukaan oleskelulupa työntekoa varten voitaisiin myöntää, joko työntekijän oleskelulupana tai muuna oleskelulupana. Säännöksellä ilmennettäisiin sitä

lähtökohtaa, että kolmannen maan kansalaisen työnteko edellyttää työntekijän oleskelulupaa, jollei kyse ole työstä, jota on ulkomaalaislain mukaan luvallista tehdä muun oleskeluluvan nojalla tai ilman oleskelulupaa. Työntekijän oleskeluluvasta ja työnteosta muulla oleskeluluvalla ja ilman oleskelulupaa säädetään tarkemmin ulkomaalaislain työntekoa koskevassa 5 luvussa.

Kun kyse on itsenäisestä ammatinharjoittajasta, ehdotetaan noudatettavaksi ulkomaalaislaissa voimassa olevia elinkeinon harjoittajan oleskelulupaa koskevia säännöksiä. Lupaviranomaisen olisi selvitettävä kannattavan elinkeinotoiminnan vaatimukset. Elinkeinoharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin ulkomaalaislain 5 luvussa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että kun toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään samaksi ajaksi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomaalta haettuna. Perheenjäsenellä olisi näin ollen luonteeltaan samanlainen oleskelulupa kuin perheenkokoajalla ja lupaa voisi hakea ennen maahantuloa tai Suomessa perheenjäsenen maahantulon jälkeen. Perheenjäsenen lupaa myönnettäessä otetaan itsenäisesti huomioon oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset (36 §).

55 §. Jatkoluvan pituus. Pykälässä säädetään uuden määräaikaisen oleskeluluvan eli jatkoluvan pituudesta. Jatkolupa voidaan pykälän 1 momentin mukaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi. Säännöksen tarkoituksena on ollut, että toinen jatkuva oleskelulupa myönnetään yleensä siihen ajankohtaan saakka, että ulkomaalaisen on mahdollista saada pysyvä oleskelulupa. Kun pysyvän oleskeluluvan myöntämiseen edellytettävä oleskeluaika on ollut neljä vuotta, ensimmäinen lupa on myönnetty yhdeksi ja toinen kolmeksi vuodeksi.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa myönnetään viiden vuoden yhtäjaksoisen oleskelun jälkeen. Jatkoluvan enimmäispituus ehdotetaan nostettavaksi neljään vuoteen, jotta ulkomaalainen voi kahden määräaikaisen luvan ja viiden vuoden oleskelun jälkeen saada suoraan pit-

kään oleskelleen EY-oleskeluluvan. Ehdotus tarkoittaa myös sitä, että jatkolupa säännönmukaisesti myönnettäisiin neljäksi vuodeksi, jollei tästä olisi perustelua syytä poiketa. Ulkomaalainen voisi halutessaan neljän vuoden oleskelun jälkeen hakea pysyvää oleskelulupaa, mutta se ei olisi välttämätöntä.

Momentin muutos antaa ulkomaalaiselle mahdollisuuden valita haluaako hän hakea pysyvää oleskelulupaa vai odottaa vielä vuoden ajan, jonka jälkeen hän voi saada pitkään oleskelleen EY-oleskeluluvan. Tällöin ulkomaalainen välttyy yhdeltä oleskelulupamaksulta. Jos pysyvän oleskeluluvan saanut ulkomaalainen hakee ja saa EY-oleskeluluvan, hänen pysyvä oleskelulupansa mitätöidään, sillä ulkomaalaisella voi olla vain yksi oleskelulupa kerrallaan.

56 a §. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäminen. Ulkomaalaislain 56 §:ssä säädetään pysyvän oleskeluluvan myöntämisestä. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa vastaa pitkälti pysyvää oleskelulupaa. Direktiivin mukaiseen oleskelulupaan liittyy kuitenkin erityispiirteitä, jotka edellyttävät uuden oleskelulupalajin ottamista lakiin. Ulkomaalaislakiin lisättäisiin uusi 56 a § Suomessa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaiselle myönnettävästä EY-oleskeluluvasta.

Direktiivin ulkopuolelle on rajattu opiskelijat, kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua saavat, maassa pelkästään tilapäisesti oleskelevat sekä vieraan valtion diplomaatti-, konsuli-, erityis- tai valtion edustustojen henkilökuntaan kuuluvat ja heidän perheenjäsenensä. Tilapäisestä oleskelusta direktiivissä esimerkkeinä on lueteltu au pair –sopimuksella oleskelevat, kausityöläiset, palvelun tarjoajan toiseen maahan lähettämät palkatut työntekijät palvelujen tarjoamisen yhteydessä taikka tarkoituksella rajoitetut oleskeluluvat.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset jatkuvan oleskeluluvan myöntämiseksi ovat edelleen olemassa, jos hänen toimeentulonsa on turvattu 39 §:ssä säädetyllä tavalla ja jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämiselle ei ole 36 §:ssä säädetyjä esteitä (yleinen järjestys tai turvallisuus sekä

maahantulosäännösten kiertäminen). Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa myönnetään myös kansalaisuudettomille henkilöille, jos heidän oleskelunsa ei perustu kansainväliseen suojeluun.

Pykälän 1 momentin mukaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisedellytyksenä olisi laillinen ja yhtäjaksoinen viiden vuoden oleskelu Suomessa. Oleskeluaikaan lasketaan vain jatkuvalla oleskeluluvalla (A) tapahtunut oleskelu. Oleskelua tilapäisellä oleskeluluvalla (B) ei lasketa. Oleskelun on tullut tapahtua välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että alle kuuden kuukauden yhtäjaksoiset ja korkeintaan kymmenen kuukautta kestävät poissaolojaksot Suomesta eivät keskeyttäisi yhtäjaksoista oleskelua ja ne otettaisiin huomioon yhtäjaksoista oleskelua laskettaessa. Oleskelua voitaisiin pitää yhtäjaksoisena myös erityisistä syistä edellä mainittuja ajanjaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huolimatta, joita ei kuitenkaan otettaisi huomioon oleskeluaikaan laskettaessa. Tällaisia erityisiä syitä voisivat olla esimerkiksi henkilön opiskelu tai työskentely maan ulkopuolella taikka lähisukulaisen vakava sairaus.

Pykälän 3 momentin mukaan viiden vuoden määräaika laskettaisiin ensimmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jatkuva oleskelulupa maahan tullessaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että pitkään oleskelleen EY-oleskelulupaa ei myönnettäisi kansainvälistä suojelua saavalle henkilölle, vaikka nämä Suomessa saavatkin jatkuvan oleskeluluvan. Pakolaiset ja toissijaista suojelua saavat on rajattu direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Muista direktiivin ulkopuolelle rajatuista ryhmistä eri mainintaa lakiin ei tarvita, koska lupa myönnetään tilapäisenä, eikä tilapäisellä oleskeluluvalla oleskeltua aikaa lasketa EY-oleskeluluvan edellyttämään oleskeluaikaan.

57 §. *Pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisen esteet.* Direktiivissä säädetään, että jäsenvaltioiden tulee oleskelulupaharkinnassaan ottaa huomioon

yhtäältä yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta uhkaavien rikosten vakavuus tai laatu taikka asianomaisesta henkilöstä aiheutuva vaara ja toisaalta oleskelun kesto sekä mahdolliset siteet oleskelumaahan. Direktiivissä edellytetään kolmannen maan kansalaisen tilanteen arviointia kokonaisuudessaan

Ulkomaalaislaissa säädetään kokonaisharkinnasta pysyvää oleskelulupaa myönnettäessä. Oleskeluluvan myöntämistä harkittaessa huomioon tulee ottaa rikollisen teon laatu ja vakavuus sekä ulkomaalaisen Suomessa oleskelun pituus.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan epäämiseen ehdotetaan käytettäväksi samaa säännöstä, jota sovelletaan pysyvän oleskeluluvan epäämiseen. Pykälän otsikkoon ja 1 momenttiin lisätään maininta EY-oleskeluluvasta.

Jotta ulkomaalaislaki täyttäisi direktiivissä säädetty vaatimukset, pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uutena huomioon otettavana seikkana ulkomaalaisen siteet Suomeen. Muilta osin pykälä vastaa direktiivin vaatimuksia.

58 §. *Oleskeluluvan peruuttaminen.* Direktiivin mukaan kolmannen maan kansalainen ei ole oikeutettu säilyttämään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa, jos hän on poissa yhteisön alueelta kaksitoista kuukautta yhtäjaksoisesti tai yli kuusi vuotta aseman myöntäneen jäsenvaltion alueelta. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia, että yli kaksitoista kuukautta yhtäjaksoisesti kestävästä taikka erityisiin tai poikkeuksellisiin syihin perustuvista poissaolojaksoista yhteisön tai jäsenvaltion alueelta ei seuraa aseman peruuttaminen tai menettäminen.

Direktiivissä suhtaudutaan tiukemmin yhteisön alueen ulkopuolella oleskeluun kuin yksittäisen jäsenvaltion ulkopuolella oleskeluun. Tämä on johdonmukaista kolmannen maan kansalaisten liikkuvuuden edistämiseksi unionin alueella. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia, että kolmannen maan kansalainen säilyttää pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman direktiivissä määritellyjä poissaolojaksoja pidemmistä ajanjaksoista huolimatta.

Ulkomaalaislaissa säädetään, että määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta

maan ulkopuolella. Lisäksi lain mukaan ulkomaalainen voi määräaikaisen tai pysyvän oleskeluluvan peruuttamistilanteissa, ennen kuin kaksi vuotta on kulunut, tehdä hakemuksen siitä, että oleskelulupaa ei peruuteta. Jos hakemukseen suostutaan, päätöksestä tulee ilmetä määräaika, jonka kuluessa oleskelulupaa ei peruuteta.

Pitkään oleskelleen EY-oleskeluluvan peruuttamiseen suhtaudutaan erilailla riippuen siitä, oleskeleeko kolmannen maan kansalainen kyseisen valtion tai yhteisön ulkopuolella. EY-oleskeluluvan peruuttamiseksi pykälään otettaisiin uusi 2 momentti. Momentin mukaan EY-oleskelulupa peruutetaan, jos luvan haltija on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksitoista kuukautta Euroopan unionin alueen ulkopuolella tai yli kuusi vuotta Suomen ulkopuolella. Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ulkomaalainen voisi määräaikaisen tai pysyvän oleskeluluvan taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan osalta ennen kuin oleskelulupien peruuttamista koskevat määräajat ovat kuluneet umpeen tehdä hakemuksen siitä, että oleskelulupaa ei peruuteta. Hakemukseen voidaan suostua, jos oleskelu Suomen tai yhteisön ulkopuolella on johtunut erityisestä tai poikkeuksellisesta syystä. Tällaisia pidempiä poissaolojaksoja puoltavia erityisiä syitä voisivat olla esimerkiksi henkilön opiskelu tai työskentely pitkäaikaisessa projektissa ynnä muissa vastaavissa olosuhteissa, jotka vaativat pitkäaikaista sitoutumista sekä esimerkiksi lähisukulaisen sairaus tai perheen perustaminen yhteisön ulkopuolisessa maassa tai toisessa unionin jäsenvaltiossa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla pysyvä tai pitkään oleskelleen EY-oleskelulupa voidaan peruuttaa. Aiemmin säännös on ollut pykälän 3 momentissa koskien pysyvää oleskelulupaa. Peruuttamisen perusteet pysyisivät samoina. Direktiivin mukaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema voidaan peruuttaa, jos asema on hankittu vilpillisesti. Direktiivin ilmaisu ei edellytä ulkomaalaislain nykyisen sanamuodon muuttamista. Sen mukaan määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä kos-

kevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen.

Ehdotetun pykälän 5 momentti sisältäisi aikaisemman pykälän 4 momentin osin muutettuna.

Lain 58 §:n 4 momentin mukaan määräaikainen oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos niitä edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei enää ole olemassa. Peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että ulkomaalainen on oleskellut Suomessa luvallisesti vasta lyhyen ajan. Momentin lähtökohdaksi oli sitä valmisteltaessa, että silloin kun olosuhteiden muutos ei johdu hakijasta, oleskelulupaa ei voitaisi peruuttaa, kun hän on asettunut Suomeen. Tätä seikkaa ilmensi säännöksen lause, jonka mukaan lupa voitaisiin peruuttaa, jos ulkomaalainen on oleskellut maassa vasta lyhyen ajan. Lisäksi säännöksen perusteluissa mainittiin, että lyhyt aika voisi olla joistain viikoista joihinkin kuukausiin.

Säännöksen sanamuoto ei käytännössä ole osoittautunut toimivaksi. Käytännössä lupien peruuttaminen säännöksen perusteella ei tule lainkaan kyseeseen. Lupaa ei ehditä peruuttaa esimerkiksi, koska lyhyen ajan kuluessa ei tule ilmi, että perusteita ei enää ole. Erityisesti kun kyseessä on jatkolupa, peruuttaminen ei tällä perusteella ole mahdollista, koska pohjalla on yleensä vähintään vuoden oleskelu. Myös jatkolupa tulisi olla mahdollista peruuttaa, jos ei enää ole olemassa luvan myöntämisen perusteita. Esimerkiksi jos henkilö on menettänyt työpaikkansa tai opiskelupaikkansa.

Edellä mainitusta lainkohdasta johtuen oleskeluluvan peruuttaminen on käytännössä mahdollista vain tilanteissa, joissa peruste on muuttunut hakijasta johtuvasta syystä. Oleskelulupa pitäisi voida peruuttaa muissakin tilanteissa, esimerkiksi jos Suomesta työpaikan saaneelle hakijalle ei olekaan työtä tarjolla Suomessa.

Käytännössä on myös ollut tilanteita, joissa lupa on myönnetty ja annettu jo tiedoksi, mutta luvan saanut henkilö ei ole vielä tullut maahan, eikä siis oleskellut Suomessa lyhyttäkin aikaa. Hakijan itse halutessa oleskelulupansa peruuttamista lupa on käytännössä peruutettu nimenomaan 58 §:n 4 momentin

perusteella, vaikka hakija ei ole oleskellut yhtään päivää Suomessa.

Verrattuna unionin kansalaista ja tämän perheenjäsentä koskevaan oleskeluoikeuden tai oleskelulupakortin peruuttamiseen (165 §) tilanne on se, että kolmannen valtion kansalainen on voimassa olevan lain mukaan ollut paremmassa asemassa, sillä myöskään 165 §:ssä ei ole minkäänlaista peruuttamisen aikarajoitusta.

Edellä mainitun vuoksi momentista poistetaisiin lause, jonka mukaan peruuttamisen edellytyksenä on lyhytaikainen oleskelu.

Ehdotetun muutoksen ei ole tarkoitus vaikuttaa siihen tilanteeseen, jossa esimerkiksi perheside katkeaa syystä, joka ei johdu hakijasta ja jossa ulkomaalainen on jo asettunut Suomeen. Lupaa ei tule peruuttaa ja jatkolupa voidaan myöntää uudella perusteella.

Pykälän 6 momenttiin, joka vastaa voimassa olevan pykälän 5 momenttia, otettaisiin maininta pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvasta. Siten myös pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voitaisiin peruuttaa, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan, koska ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa ja poistettavaksi Schengen-alueelta muun muassa yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta johtuvista syistä. Viittaussäännöstä ulkomaalaislain 149 §:ään muutettaisiin vastaamaan ehdotettua 149 §:n säännöstä.

59 §. Oleskeluluvan raukeaminen. Lain 59 §:n 1 momentissa säädetään, että määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa raukeaa, kun ulkomaalainen karkotetaan maasta taikka hän saa Suomen kansalaisuuden. Momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa korvattaisiin ilmaisulla oleskelulupa. Ilmaus oleskelulupa kattaisi kaikki oleskeluluvat niin määräaikaisen, pysyvän kuin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvankin.

Direktiivissä säädetään, että jos kolmannen maan kansalainen saa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman toisessa jäsenvaltiossa, hän menettää aseman ensimmäiseksi myöntäneessä jäsenvaltiossa. Aseman saaminen toisessa jäsenvaltiossa pe-

rustuu oleskelun keston. Kolmannen maan kansalaisella ei voi olla pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa useassa jäsenvaltiossa samanaikaisesti. Sen vuoksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa raukeaa, jos toinen Euroopan unionin jäsenvaltio myöntää hänelle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan.

Pykälän 2 momentti säilyisi ennallaan.

60 §. Oleskeluluvan hakeminen. Pykälän 2 momentissa on lueteltu tilanteet, joissa oleskelulupa voitaisiin myöntää Suomessa haettuna. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa jäsenvaltiossa saanut ulkomaalainen on oikeutettu hakemaan oleskelulupaa Suomessa samoin kuin ulkomaalainen, jolle viiden vuoden oleskelun jälkeen myönnetään Suomessa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa. Hakemus jätetään kihlakunnan poliisilaitokselle. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 49 a ja 56 a §:ään.

60 a §. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneen kolmannen maan kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä oleskeluluvan hakeminen ja hakemuksen käsittely. Direktiivin mukaan ensimmäisessä jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneen ja hänen perheenjäsenensä on haettava oleskelulupaa toisessa jäsenvaltiossa viimeistään kolmen kuukauden kuluttua maahan saapumisesta. Jäsenvaltiot voivat sallia, että oleskelulupaa haetaan heidän vielä oleskellessaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäneessä jäsenvaltiossa.

Direktiivissä säädetään neljän kuukauden määräaika oleskelulupahakemuksen käsittelemiseksi. Direktiivin mukaan määräaika voidaan pidentää enintään kolme kuukautta, jos hakemuksen liitteenä ei ole esitetty kaikkia direktiivissä tarkoitettuja asiakirjoja tai poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen käsittelyssä ilmenneisiin vaikeuksiin.

Lakiin lisättäisiin uusi 60 a §, jonka 1 momentissa säädettäisiin, että toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen

maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen tulee hakea oleskelulupaa mahdollisimman pian ja kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua maahan saapumisesta tai ennen maahan saapumista oleskellessaan vielä edellä mainitun oleskeluluvan myöntäneessä jäsenvaltiossa. Perheenjäsenen oleskelulupaa voi ulkomaalaislain mukaan hakea joko perheenjäsen itse tai Suomessa oleva perheenkokoaja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että oleskelulupahakemus on ratkaistava viimeistään neljän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Hakemuksen käsittelyaikaa voitaisiin pidentää enintään kolme kuukautta, jos hakemusta jätettäessä ei ole toimitettu kaikkia vaadittavia asiakirjoja tai muusta erityisestä syystä. Muut erityiset syyt vastaisivat direktiivin ilmaisua poikkeukselliset olosuhteet, joita voivat olla esimerkiksi poikkeuksellisen epäselvä tapaus taikka lisätietojen, lausuntojen tai muiden sellaisten hankkiminen.

Direktiivin mukaan hakemukseen on liitettävä kansallisessa lainsäädännössä määriteltävät asiakirjat. Toimitettavista asiakirjoista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella, joka annettaisiin ulkomaalaislain 60 §:n 4 momentissa säädetyllä valtuudella.

60 b §. *Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemuksen käsittely.* Direktiivissä säädetään, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemukseen tehty päätös tulee antaa hakijalle tiedoksi kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Määräaikaa voidaan pidentää poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen käsitteeseen.

Lakiin lisättäisiin uusi 60 b §, jossa säädettäisiin, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Määräaikaa voitaisiin pidentää, jos asian käsittelyssä on ollut poikkeuksellisia vaikeuksia. Poikkeuksellinen vaikeus voisi esimerkiksi olla kyseessä, jos asian selvittämiseksi joudutaan hankkimaan aikaa vieviä selvityksiä tai lausuntoja. Samoin määräaikaa voitaisiin pidentää, jos

päätöksen tiedoksiannossa ilmenee ongelmia, esimerkiksi poliisi ei asiakkaasta riippuvasta syystä saa annettua päätöstä tiedoksi kuuden kuukauden määräajassa. Luparatkaisu olisi käytännössä tehtävä niin hyvissä ajoin, että myös tiedoksianto voidaan tehdä annetun kuuden kuukauden määräajan kuluessa.

60 c §. *Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaminen uudelleen.* Direktiivissä säädetään, että jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema peruutetaan tai menetetään siitä syystä, että kolmannen maan kansalainen on oleskellut yhteisön alueen ulkopuolella yhtäjaksoisesti kaksitoista kuukautta tai kuusi vuotta aseman myöntäneen jäsenvaltion ulkopuolella taikka hänelle on myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema toisessa jäsenvaltiossa, tulee jäsenvaltion säätää yksinkertaistetusta menettelystä aseman saamiseksi uudelleen. Direktiivissä mainitaan, että menettelyä sovellettaisiin erityisesti opiskelijoihin, jotka käyvät toisessa jäsenvaltiossa opiskelemassa. Direktiivin mukaan edellytykset aseman saamiseksi uudelleen määritellään kansallisessa lainsäädännössä.

Lakiin lisättäisiin uusi 60 c §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saamisesta uudelleen, jos se on peruutettu tai se on rauennut. Oleskeluluvan voisi saada uudelleen, jos hakijan toimeentulo olisi turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti, eikä luvan myöntämiselle olisi 36 §:ssä säädettyjä esteitä. Vastaavista edellytyksistä on säädetty direktiivin 5 ja 6 artiklassa. Kun pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa myönnetään uudelleen kolmannen maan kansalaiselle, luvan myöntäminen ei edellytä viiden vuoden edeltävää oleskelua Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hakemuksen viivytyksettömästä käsittelystä. Oleskeluluvan myöntämisedellytykset tulisi selvittää, mutta hakemus käsiteltäisiin kiireellisenä hakemusjonossa.

67 §. *Ulkomaalaisvirasto oleskelulupaviranomaisena.* Pykälässä säädetään Ulkomaalaisviraston toimivallasta oleskelulupasioissa. Ulkomaalaisvirasto myöntää yleensä ensimmäisen oleskeluluvan Suomessa. Ulkomaalaisvirasto myöntäisi oleskeluluvan

toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle, joka haluaa jäädä Suomeen. Pykälän 1 momentin 2 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi viittaus uuteen 49 a §:ään.

Pykälän 2 ja 3 momenttiin ehdotetaan tehtäviksi muutokset lakiviittauksiin, jotka johtuvat ehdotetusta 58 §:n muutoksesta.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 4 momentti, jossa Ulkomaalaisviraston tehtäväksi säädettäisiin toimia pitkään oleskelleita koskevan direktiivin 25 artiklassa tarkoitettuna yhteyspisteenä. Yhteyspiste vastaisi direktiivissä säädettyjen tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta.

Jäsenvaltion on ilmoitettava toiselle jäsenvaltiolle, jos se myöntää oleskeluluvan toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen EY-luvan saaneelle kolmannen maan kansalaiselle (19 artiklan 2 kohta).

Jäsenvaltion on ilmoitettava toiselle jäsenvaltiolle, jos se tekee päätöksen toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen maasta poistamisesta, jolloin pitkään oleskelleen aseman myöntäneen jäsenvaltion on otettava kolmannen maan kansalainen ilman erityisiä muodollisuuksia takaisin (22 artiklan 2 kohta).

Yhteyspisteen tehtäviin kuuluisi myös ilmoittaa tilanteesta, jossa jäsenvaltio tekee päätöksen kolmannen maan kansalaisen poistamisesta unionin alueelta. Tähän on oltava yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvä vakava syy. Tätä tehtävää ei ole mainittu direktiivin 25 artiklassa, sillä se oli komission ilmoituksen mukaan jäänyt direktiivin valmisteluvaiheessa erehdyksessä pois säännöksestä.

Jäsenvaltion on edelleen ilmoitettava toiselle jäsenvaltiolle, jos se myöntää pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan ulkomaalaiselle, joka on tätä ennen saanut pitkään oleskelleen aseman toisessa jäsenvaltiossa (23 artiklan 1 kohta). Asema raukeaa tällöin sen ensin myöntäneessä jäsenvaltiossa.

68 §. *Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena.* Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa myönnetään viiden vuoden maassa oleskelun jälkeen. Lain 68 §:n mukaan kihlakunnan poliisilaitos myöntää jatkoluvat ja pysyvät oleskeluluvat.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäminen ehdotetaan säädettäväksi kihlakunnan poliisilaitoksen toimivaltaan. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tätä koskeva uusi neljäs kohta

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutos lakiviittaukseen, joka johtuu ehdotetusta 58 §:n muutoksesta.

Pykälän 3 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

79 §. *Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan perusteella.* Pykälässä säädetään tilanteista, joissa ulkomaalaisella on oikeus tehdä työtä tavallisella oleskeluluvalla ilman työvoiman saatavuusharkintaa. Työnteko-oikeus on rajoittamaton.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan Suomessa saaneen työntekoa ei ehdoteta rajoitettavaksi. Ulkomaalainen on oleskellut Suomessa jo viisi vuotta, joten rajoitus ei ole perusteltu.

Sen sijaan toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen aseman saaneen kolmannen maan kansalaisen ansiotyön edellytykset hänen siirtyessään Suomeen määräytyisivät siten kuin ulkomaalaislaissa nykyisin on säädetty kolmansien maiden kansalaisten työnteosta.

149 §. *Maasta karkottamisen perusteet.* Pitkään oleskelleita koskevan direktiivin 12 artiklan 1 kohdan mukaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen saa karkottaa vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Direktiivillä säädetään pitkään oleskelleille kolmannen maan kansalaisille tehostettu suoja karkottamista vastaan. Tämä suoja perustuu direktiivin mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettuihin perusteisiin. Suoja koskee niitä kolmansien maiden kansalaisia, joille on kyseisessä jäsenvaltiossa myönnetty pitkään oleskelleen EY-oleskelulupa.

Direktiivin 22 artiklan perusteella pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen, joka on siirtynyt toiseen jäsenvaltioon saamatta siellä vielä pitkään oleskelleen asemaa, ja hänen perheenjäsenensä voidaan poistaa maasta yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä, jos direktiivissä säädetty edellytykset lakkaavat täyty-

mästä tai jos henkilö ei oleskele laillisesti kyseessä olevassa jäsenvaltiossa. Kolmannen maan kansalaista ja hänen perheenjäsentään ei myöskään voida poistaa maasta Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavan toiminnan vuoksi.

Lain 149 §:ssä säädetään maasta karkottamisen perusteista. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan maasta voidaan karkottaa ulkomaalainen, joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan. Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantava toiminta ei ole sellainen yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvä syy, joka direktiivissä mainitaan, joten sillä perusteella toisessa jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen aseman saanutta ja Suomeen siirtynyttä kolmannen maan kansalaista ei voitaisi Suomesta karkottaa. Momentin 4 kohtaan voitaisiin lisätä pitkään oleskelleita koskeva poikkeus. Koska Suomen suhteita vaarantavaa toimintaa ei käytännössä ole käytetty maasta karkottamisen perusteena, se ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi kokonaan. Yksi peruste tälle on sekin, että kaikkia kolmannen maan kansalaisia kohdeltaisiin yhdenmukaisesti. Unionin kansalaisten maasta karkottamisen perusteeksi ei myöskään ole säädetty Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaa toimintaa.

Momentin 4 kohdan perusteen kansallisen turvallisen vaarantavasta toiminnasta voidaan tulkita sisältyvän direktiivin säännöksen piiriin.

Esityksen valmistelun aikana ei ole ilmennyt perusteita säilyttää karkottamisen perusteena Suomen suhteiden vaarantumista vieraaseen valtioon. Peruste on saattanut aiemmin olla tarpeellinen, mutta maailman tilanteen kehittyttyä muun muassa Neuvostoliiton hajottua ei samaa tarvetta voi enää katsoa olevan olemassa. Esimerkiksi terrorismiin liittyvät maastapoistamistilanteet voidaan hoitaa perusteella, että henkilö vaarantaa turvallisuutta. On myös huomattava, että karkottamisen kohteena ovat Suomessa jo oleskeluvalla oleskelleet ulkomaalaiset. Maasta karkottaminen ei koske maahan pyrkiviä henkilöitä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2

momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi. Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan Suomessa saaneelle ulkomaalaiselle tehostettu suoja maasta karkottamista vastaan. Maasta karkottaminen olisi mahdollista vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Momentin sanamuoto vastaisi direktiivin 12 artiklan 1 kohdan sanamuotoa.

Pykälän 1 momenttia sovellettaisiin pitkään oleskelleisiin, jotka ovat siirtyneet Suomeen, mutta jotka eivät ole Suomessa vielä saaneet pitkään oleskelleen EY-oleskelulupaa.

EY-oleskeluluvan haltija voitaisiin karkottaa vain, jos hänen muodostamansa uhka yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle on riittävän vakava ja välitön. Taloudelliset syyt eivät voi muodostaa perustaa yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vaarantamiselle. Karkottamispäätöstä tehtäessä on otettava huomioon, kuinka pitkään mahdollisesti karkotettava henkilö on oleskellut maassa, hänen ikänsä, siteensä oleskelumaahan sekä karkottamispäätöksen mahdolliset seuraukset sekä asianomaiselle itselleen että hänen omaisilleen.

Karkottamispäätöstä tehtäessä on myös huomioitava yleistä järjestystä tai turvallisuutta uhkaavan seikan vakavuus ja laatu tai asianomaisesta henkilöstä koitua vaara. Tällainen voisi olla esimerkiksi huumausaineriippuvuudesta tai mielenterveydellisistä ongelmista johtuva uhka. Yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vaarantamisen perusteina voisivat tulla kysymykseen myös erityisen vakavat rikokset, vaikka syyllistyminen yleisesti johonkin rikokseen ei riittäisikään karkotusperusteeksi. Tällaisia karkottamiseen johtavia, yleistä järjestystä tai turvallisuutta uhkaavia, rikoksia voisivat olla esimerkiksi vakavat väkivalta- ja seksuaalirikokset sekä vakavat huumausainerikokset. Rikoksen laadun lisäksi karkottamispäätöstä tehdessä tulee tehostetun karkottamissuojan periaatteen toteutumiseksi arvioida tarkkaan, onko erityisen painavaa syytä olettaa, että asianomainen henkilö uusii rikoksen tulevaisuudessa.

1.2. Opintotukilaki

Pitkään oleskelleita koskevan direktiivin toimeenpano edellyttää myös opintotukilain soveltamisalaa koskevan säännöksen tarkistamista.

Opintotukilain soveltamisalasta säädetään opintotukilain 1 §:ssä. Pykälän 3 momentissa säädetään ulkomaalaisen oikeudesta opintotukeen. Momentin nykyinen sanamuoto on laissa 345/2004. Eduskunta on 26 päivänä huhtikuuta 2006 hyväksynyt momentin 3 kohdan muutoksen, joka tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006 (HE 9/2006 vp).

Opintotukilain 1 päivänä marraskuuta 2006 voimaan tulevan 1 §:n 3 momentin mukaan ulkomaalaisella, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos: 1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 33 §:ssä tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, 2) hän on ulkomaalaislain 153 ja 154 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava tai hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain 159 §:n perusteella taikka 3) hän on ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettu Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa siten kuin pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu.

Koska pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen oikeusasema käytännössä Suomessa on samanlainen kuin pysyvän oleskeluluvan saaneen oikeusasema, opintotukilain 1 §:n 3 momentin 1 kohtaan tulisi lisätä maininta pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvasta. Pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle, jonka oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voitaisiin näin myöntää myös opintotukea. Toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskellut kolmannen maan kansalainen, joka siirtyy Suomeen ja saa jatkuvan oleskeluluvan ehdotetun 49 a §:n mukaan olisi oikeutettu opintotukeen opintotukilain 1 §:n 3 momentin 1 kohdan perusteella.

Momentin 2 kohdan sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi. Nykyinen ja eduskunnassa hyväksytty 1 päivänä marraskuuta 2006 voimaan tuleva sanamuoto ei tarkkaan ottaen sisällä niitä kolmannen maan kansalaisia,

joiden oleskelua ei rekisteröidä mutta jotka saavat oleskelulupakortin ulkomaalaislain 161 §:n perusteella. Ulkomaalaislain 159 §:ssä tarkoitettu oleskeluoikeuden rekisteröinti koskee vain niitä perheenjäseniä, jotka itse ovat unionin kansalaisia tai heihin rinnastettavia. Unionin kansalaisen perheenjäsenelle, joka on kolmannen maan kansalainen, myönnetään 161 §:n mukaan perheenjäsenen ja muun omaisen oleskelulupakortti.

Momentin 3 kohdan sanamuotoon ehdotetaan tehtäväksi tekninen korjaus.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Direktiivin 7 artiklassa on säädetty, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamiseksi jäsenvaltio voi vaatia kansallisessa lainsäädännössä määriteltyjä asiakirjoja, jotka osoittavat, että hakija täyttää aseman saamisen edellytykset. Direktiivin 15 artiklassa on vastaava säännös, joka koskee toisesta jäsenvaltiosta siirtyvän pitkään oleskelleen oleskelulupahakemusta. Jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä määritellään hakemukseen liitettävät asiakirjat. Ulkomaalaislain 60 §:n 4 momentissa on valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä oleskeluluvan hakemiseen liittyvästä menettelystä. Direktiivissä mainitusta asiakirjaselvityksen antamisesta voidaan tarkemmin säätää 60 §:n 4 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

3. Voimaantulo

Pitkään oleskelleita koskevan direktiivin 26 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 23 päivänä tammikuuta 2006. Tämän vuoksi lait ehdotetaan tuleviksi voimaan ensi tilassa.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen (HE 28/2003 vp) yhteydessä eduskunnan perustuslakivaliokunta käsitteli perusteellisesti ul-

komaalaislainsäädännön suhdetta perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin (PeVL 4/2004 vp). Esitys ei sisällä perusoikeuksien kannalta merkittäviä muutoksia ja se voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n

mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 2004 annetun ulkomaalaislain (301/2004) 33 §:n 3 momentti, 34 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentti, 55 §:n 1 momentti, 57 §:n 1 ja 2 momentti, 58 ja 59 §, 60 §:n 2 momentti, 67 ja 68 §, 79 §:n 1 momentti sekä 149 §, sellaisina kuin niistä ovat 36 §:n 1 momentti laissa 380/2006, 55 §:n 1 momentti ja 79 §:n 1 momentti laissa 34/2006, 60 §:n 2 momentti laissa /2006, 67 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja 68 § osaksi mainitussa laissa 34/2006, sekä *lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 581/2005 ja mainitussa laissa /2006, uusi 2 a ja 5 a kohta, lakiin uusi 49 a, 56 a sekä 60 a—60 c §, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *kolmannen maan kansalaisella* muun maan kansalaista kuin unionin kansalaista ja häneen rinnastettavaa;

5 a) *pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvalla* Euroopan unionin jäsenvaltion kolmannen maan kansalaiselle myöntämää pitkään oleskelleiden kolmannen maan kansalaisten asemasta annetussa neuvoston direktiivissä 2003/109/EY määriteltyä asemaa ja oleskelulupaa;

33 §

Oleskelulupalajit

Pysyvä oleskelulupa on voimassa toistaiseksi. Pysyvään oleskelulupaann rinnastetaan voimassaoloajaltaan myös pitkään oleskel-

leen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.

34 §

Oleskelulupamerkintä

Pysyvään oleskelulupaann merkitään kirjaintunnus P. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaann merkitään kirjaintunnus P-EY.

36 §

Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle

Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta, kansanterveyttä taikka Suomen kansainvälisiä suhteita. Kansanterveyden vaarantaminen ei kuitenkaan estä jatkoluvan myöntämistä, jos lu-

van myöntämisen edellytykset ovat muutoin olemassa. Kansainvälisten suhteiden vaaran- taminen ei kuitenkaan estä oleskeluluvan myöntämistä perhesiteen perusteella tai oleskeluluvan myöntämistä ulkomaalaiselle, jolle on unionin jäsenvaltiossa myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.

49 a §

Oleskeluluvan myöntäminen pitkään oleskel- leen kolmannen maan kansalaisen EY- oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jä- senvaltiossa saaneelle kolmannen maan kan- salaiselle ja hänen perheenjäsenelleen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kan- salaisen EY-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään määräaikainen oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettu- na:

1) taloudellisen toiminnan harjoittamista varten palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana;

2) opintojen suorittamiseen tai ammatti- koulutukseen osallistumista varten; taikka

3) muusta syystä.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana ottaen huomioon tarkoitetun oleskelun luonne.

Työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Elinkein- non harjoittamista varten myönnetään elin- keinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvus- sa.

Kun toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneelle myönnetään til- läpäinen tai jatkuva oleskelulupa, hänen per- heenjäsenelleen myönnetään samaksi ajaksi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönne- tään enintään neljäksi vuodeksi.

56 a §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansa- laisen EY-oleskeluluvan myöntäminen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kan- salaisen EY-oleskelulupa myönnetään kol- mannen maan kansalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä luvalli- sesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan, jos edellytykset jatkuvan oleskeluluvan myöntämiseksi ovat olemassa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansa- laisen EY-oleskeluluvan myöntämiseksi ei ole tässä laissa mainittuja esteitä.

Yhtäjaksoista oleskelua ei keskeytä alle kuuden kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Suomen ulkopuolella, jos poissaolojaksot ovat kuitenkin yhteensä enintään kymmenen kuukautta. Oleskelua voidaan erityisistä syis- tä pitää yhtäjaksoisena edellä mainittuja ajan- jaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huo- limatta, joita ei kuitenkaan oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa.

Viiden vuoden määräaika lasketaan en- simmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan al- kamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jat- kuva oleskelulupa maahan tullessaan.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kan- salaisen EY-oleskelulupaa ei myönnetä kan- sainvälistä suojelua saavalle henkilölle.

57 §

Pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisen esteet

Pysyvä oleskelulupa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos:

1) ulkomaalaisen on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta;

2) ulkomaalainen on epäilty rikoksesta, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta;

3) ulkomaalaisen on todettu syyllistyneen kahteen tai useampaan rikokseen; taikka

4) ulkomaalainen on epäilty kahdesta tai useammasta rikoksesta.

Rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla keinvoimainen. Harkittaessa oleskeluluvan myöntämisen esteitä on otettava huomioon rikollisen teon laatu ja vakavuus sekä ulkomaalaisen Suomessa oleskelun pituus ja siteet Suomeen.

58 §

Oleskeluluvan peruuttaminen

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksitoista kuukautta Euroopan unionin alueen ulkopuolella tai hän on oleskellut yhtäjaksoisesti kuusi vuotta Suomen ulkopuolella.

Ulkomaalainen voi 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, ennen kuin edellä mainitut määräajat ovat kuluneet, tehdä hakemuksen siitä, että oleskelulupaa ei peruuteta. Jos hakemukseen suostutaan, päätöksestä tulee ilmetä määräaika, jonka kuluessa oleskelulupaa ei peruuteta. Hakemukseen voidaan suostua, jos oleskelu Suomen tai yhteisön ulkopuolella on johtunut erityisestä tai poikkeuksellisesta syystä.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen.

Määräaikainen oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos niitä edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei enää ole olemassa.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan sillä perusteella, että ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa, ja hänet on määrätty poistettavaksi Schengen-alueelta sen kaltaisilla perusteilla kuin 149 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa mainitaan.

59 §

Oleskeluluvan raukeaminen

Oleskelulupa raukeaa, kun ulkomaalainen karkotetaan maasta taikka hän saa Suomen kansalaisuuden. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa raukeaa lisäksi, jos toinen Euroopan unionin jäsenvaltio myöntää hänelle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan.

Raukeamisesta tehdään merkintä ulkomaalaisrekisteriin.

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Oleskelulupaa voidaan 49, 49 a, 50—52, 52 a, 54, 56 ja 56 a §:n perusteella hakea Suomessa. Hakemus jätetään kihlakunnan poliisilaitokselle.

60 a §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneen kolmannen maan kansalaisen ja hänen perheenjäsenenä oleskeluluvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen on haettava oleskelulupaa mahdollisimman pian ja kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua maahan saapumisesta. Oleskelulupaa voi hakea myös ennen maahan saapumista edellä mainitun oleskeluluvan myöntäneessä jäsenvaltiossa.

Oleskelulupahakemus on ratkaistava viimeistään neljän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Hakemuksen käsittelyaikaa voidaan pidentää enintään kolme kuukautta, jos hakemusta jätettäessä ei ole toimitettu kaikkia vaadittavia asiakirjoja, tai muusta erityisestä syystä.

60 b §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemuksen käsittely

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Määräaikaa voidaan pidentää, jos asian käsittelyssä on ollut poikkeuksellisia vaikeuksia.

60 c §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaminen uudelleen

Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa on peruutettu 58 §:n 2 momentin tai rauennut 59 §:n 1 momentin perusteella, EY-oleskelulupa myönnetään hakemuksesta uudelleen. Lupa myönnetään, jos hakija täyttää 39 §:ssä säädetyn toimeentuloedellytyksen eikä luvan myöntämiselle ole 36 §:ssä säädettyjä esteitä.

Hakemus oleskeluluvan saamiseksi uudelleen on käsiteltävä viivytyksettä.

67 §

Ulkomaalaisvirasto oleskelulupaviranomaisena

Ulkomaalaisvirasto myöntää:

- 1) ensimmäisen oleskeluluvan ulkomailla olevalle ulkomaalaiselle;
- 2) ensimmäisen oleskeluluvan ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle 49, 49 a, 51, 52 ja 52 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;
- 3) oleskeluluvan siinä tapauksessa, että kihlakunnan poliisilaitos on saattanut asian Ulkomaalaisviraston ratkaistavaksi.

Ulkomaalaisvirasto peruuttaa oleskeluluvan 58 §:n 1, 2 ja 6 momentissa mainituilla perusteilla sekä peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 4 ja 5 momentissa mainituilla perusteilla.

Ulkomaalaisvirasto päättää, ettei oleskelulupaa 58 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa peruuteta.

Ulkomaalaisvirasto toimii tietojen vaihtoa harjoittavana yhteyspisteenä, josta säädetään pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 25 artiklassa.

68 §

Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena

Kihlakunnan poliisilaitos myöntää:

- 1) oleskeluluvan Suomen kansalaisen Suomessa olevalle perheenjäsenelle sekä tämän alaikäiselle naimattomalle lapselle;
- 2) uuden määräaikaisen oleskeluluvan;
- 3) pysyvän oleskeluluvan maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle; ja
- 4) pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan.

Kihlakunnan poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa mainituilla perusteilla.

Kihlakunnan poliisilaitos siirtää oleskeluluvan uuteen matkustusasiakirjaan.

79 §

Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työntöön tai ammatinharjoittamisen perusteella.

149 §

Maasta karkottamisen perusteet

Maasta voidaan karkottaa oleskeluvalla oleskellut ulkomaalainen:

- 1) joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa;
- 2) jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin;
- 3) joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle, taikka.

4) joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syyistä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

Ulkomaalainen, jolle on Suomessa myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, voidaan karkottaa maasta vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan.

Maasta voidaan 1 momentin 2 kohdassa säädetyllä perusteella karkottaa myös ulkomaalainen, joka on jätetty syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n nojalla.

Pakolaisen saa karkottaa 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa. Pakolaista ei saa karkottaa kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, johon nähden hän on edelleen kansainvälisen suojelun tarpeessa. Pakolaisen saa karkottaa vain valtioon, joka suostuu ottamaan hänet vastaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

2.

Laki**opintotukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 399/2006, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa (P-EY);

2) hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnas-

tettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti; taikka

3) hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla siten kuin pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Naantalissa 21 päivänä heinäkuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Kari Rajamäki*

1.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 2004 annetun ulkomaalaislain (301/2004) 33 §:n 3 momentti, 34 §:n 2 momentti, 36 §:n 1 momentti, 55 §:n 1 momentti, 57 §:n 1 ja 2 momentti, 58 ja 59 §, 60 §:n 2 momentti, 67 ja 68 §, 79 §:n 1 momentti sekä 149 §,

sellaisina kuin niistä ovat 36 §:n 1 momentti laissa 380/2006, 55 §:n 1 momentti ja 79 §:n 1 momentti laissa 34/2006, 60 §:n 2 momentti laissa /2006, 67 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja 68 § osaksi mainitussa laissa 34/2006, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 581/2005 ja mainitussa laissa /2006, uusi 2 a ja 5 a kohta, lakiin uusi 49 a, 56 a sekä 60 a—60 c §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) **kolmannen maan kansalaisella** muun maan kansalaista kuin unionin kansalaista ja häneen rinnastettavaa;

5 a) **pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvalla Euroopan unionin jäsenvaltion kolmannen maan kansalaiselle myöntämää pitkään oleskelleiden kolmannen maan kansalaisten asemasta annetussa neuvoston direktiivissä (2003/109/EY) määriteltyä asemaa ja oleskelulupaa;**

33 §

Oleskelulupalajit

Pysyvä oleskelulupa on voimassa toistaiseksi.

33 §

Oleskelulupalajit

Pysyvä oleskelulupa on voimassa toistaiseksi. *Pysyvään oleskelulupaan rinnastetaan voimassaoloajaltaan myös pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.*

34 §

Oleskelulupamerkintä

Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

34 §

Oleskelulupamerkintä

Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P. *Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P-EY.*

36 §

Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle

Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Kansainvälisten suhteiden vaarantaminen ei kuitenkaan estä oleskeluluvan myöntämistä perhesiteen perusteella.

36 §

Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle

Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta, kansanterveyttä taikka Suomen kansainvälisiä suhteita. *Kansanterveyden vaarantaminen ei kuitenkaan estä jatkoluvan myöntämistä, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat muutoin olemassa.* Kansainvälisten suhteiden vaarantaminen ei kuitenkaan estä oleskeluluvan myöntämistä perhesiteen perusteella tai oleskeluluvan myöntämistä ulkomaalaiselle, jolle on unionin jäsenvaltiossa myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa.

49 a §

Oleskeluluvan myöntäminen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle myönnetään määräaikainen oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna:

- 1) taloudellisen toiminnan harjoittamista varten palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana;*
- 2) opintojen suorittamiseen tai ammattikoulutukseen osallistumista varten; taikka*
- 3) muusta syystä.*

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana ottaen huomioon tarkoitetun oleskelun luonne.

Työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Elinkeinoharjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun toisessa unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan saaneelle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään samaksi ajaksi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailta haettuna.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi.

56 a §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntäminen

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan, jos edellytykset jatkuvan oleskeluluvan myöntämiselle ovat olemassa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa mainittuja esteitä.

Yhtäjaksoista oleskelua ei keskeytä alle kuuden kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu Suomen ulkopuolella, jos poissaolojaksot ovat kuitenkin yhteensä enintään kymmenen kuukautta. Oleskelua voidaan erityisistä syistä pitää yhtäjaksoisena edellä mainittuja ajanjaksoja pidemmistä poissaolojaksoista huolimatta, joita ei kuitenkaan oteta huomioon oleskeluaikaa laskettaessa.

Viiden vuoden määräaika lasketaan ensimmäisen jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä tai maahantulopäivästä, jos kolmannen maan kansalaisella on ollut jatkuva oleskelulupa maahan tullessaan.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaa ei myönnetä kansainvälistä suojelua saavalle henkilölle.

57 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntämisen esteet

Pysyvä oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos:

1) ulkomaalaisen on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty rangaistukseksi

57 §

Pysyvän oleskeluluvan ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan myöntämisen esteet

Pysyvä oleskelulupa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos:

1) ulkomaalaisen on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty rangaistukseksi

vankeutta;

2) ulkomaalainen on epäilty rikoksesta, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta;

3) ulkomaalaisen on todettu syyllistyneen kahteen tai useampaan rikokseen; taikka

4) ulkomaalainen on epäilty kahdesta tai useammasta rikoksesta.

Rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla lainvoimainen. Harkittaessa oleskeluluvan myöntämisen esteitä on otettava huomioon rikollisen teon laatu ja vakavuus sekä ulkomaalaisen Suomessa oleskelun pituus.

58 §

Oleskeluluvan peruuttaminen

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella.

Ulkomaalainen voi 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, ennen kuin kaksi vuotta on kulunut, tehdä hakemuksen siitä, että oleskelulupaa ei peruuteta. Jos hakemukseen suostutaan, päätöksestä tulee ilmetä määräaika, jonka kuluessa oleskelulupaa ei peruuteta.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen.

vankeutta;

2) ulkomaalainen on epäilty rikoksesta, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta;

3) ulkomaalaisen on todettu syyllistyneen kahteen tai useampaan rikokseen; taikka

4) ulkomaalainen on epäilty kahdesta tai useammasta rikoksesta.

Rikoksesta tuomitun rangaistuksen ei tarvitse olla lainvoimainen. Harkittaessa oleskeluluvan myöntämisen esteitä on otettava huomioon rikollisen teon laatu ja vakavuus sekä ulkomaalaisen Suomessa oleskelun pituus ja siteet Suomeen.

58

Oleskeluluvan peruuttaminen

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksitoista kuukautta Euroopan unionin alueen ulkopuolella tai hän on oleskellut yhtäjaksoisesti kuusi vuotta Suomen ulkopuolella.

Ulkomaalainen voi 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, ennen kuin edellä mainitut määräajat ovat kuluneet, tehdä hakemuksen siitä, että oleskelulupaa ei peruuteta. Jos hakemukseen suostutaan, päätöksestä tulee ilmetä määräaika, jonka kuluessa oleskelulupaa ei peruuteta. *Hakemukseen voidaan suostua, jos oleskelu Suomen tai yhteisön ulkopuolella on johtunut erityisestä tai poikkeuksellisesta syystä.*

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan

Voimassa oleva laki

Määräaikainen oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos niitä edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei enää ole olemassa. *Peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että ulkomaalainen on oleskellut Suomessa luvallisesti vasta lyhyen ajan.*

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan sillä perusteella, että ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa, ja hänet on määrätty poistettavaksi Schengen-alueelta sen kaltaisilla perusteilla kuin 149 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa mainitaan.

59 §

Oleskeluluvan raukeaminen

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa raukeaa, kun ulkomaalainen karkotetaan maasta taikka hän saa Suomen kansalaisuuden.

Raukeamisesta tehdään merkintä ulkomaalaisrekisteriin.

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Oleskelulupaa voidaan 49—52, 52 a, 54 ja 56 §:n perusteella hakea Suomessa. Hakemus jätetään kihlakunnan poliisilaitokselle

Ehdotus

myöntämisen.

Määräaikainen oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos niitä edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei enää ole olemassa.

Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan ulkomaalaiselle Suomen myöntämän oleskeluluvan sillä perusteella, että ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon toisessa Schengen-valtiossa, ja hänet on määrätty poistettavaksi Schengen-alueelta sen kaltaisilla perusteilla kuin 149 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa mainitaan.

59 §

Oleskeluluvan raukeaminen

Oleskelulupa raukeaa, kun ulkomaalainen karkotetaan maasta taikka hän saa Suomen kansalaisuuden. *Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa raukeaa lisäksi, jos toinen Euroopan unionin jäsenvaltio myöntää hänelle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan.*

Raukeamisesta tehdään merkintä ulkomaalaisrekisteriin.

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Oleskelulupaa voidaan 49, 49 a, 50—52, 52 a, 54, 56 ja 56 a §:n perusteella hakea Suomessa. Hakemus jätetään kihlakunnan poliisilaitokselle

60 a §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa saaneen kolmannen maan kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä oleskeluluvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan toisessa unionin jäsenvaltiossa saaneelle kolmannen maan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen on haettava oleskelulupaa mahdollisimman pian ja kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua maahan saapumisesta. Oleskelulupaa voi hakea myös ennen maahan saapumista edellä mainitun oleskeluluvan myöntäneessä jäsenvaltiossa.

Oleskelulupahakemus on ratkaistava viimeistään neljän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Hakemuksen käsittelyaikaa voidaan pidentää enintään kolme kuukautta, jos hakemusta jätettäessä ei ole toimitettu kaikkia vaadittavia asiakirjoja, tai muusta erityisestä syystä.

60 b §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemuksen käsittely

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Määräaikaa voidaan pidentää, jos asian käsittelyssä on ollut poikkeuksellisia vaikeuksia.

60 c §

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY- oleskeluluvan saaminen uudelleen

Jos pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa on peruutettu 58 §:n 2 momentin tai rauennut 59 §:n 1 momentin perusteella, EY-oleskelulupa myönnetään hakemuksesta uudelleen. Lupa myönnetään, jos hakija täyttää 39 §:ssä säädetyn toimeentuloedellytyksen, eikä luvan myöntämiselle ole 36 §:ssä säädettyjä esteitä.

Hakemus oleskeluluvan saamiseksi uudelleen on käsiteltävä viivytyksettä.

67 §

Ulkomaalaisvirasto oleskelulupaviranomaisena

Ulkomaalaisvirasto myöntää:

- 1) ensimmäisen oleskeluluvan ulkomailla olevalle ulkomaalaiselle;
- 2) ensimmäisen oleskeluluvan ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle 49, 51, 52 ja 52 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;
- 3) oleskeluluvan siinä tapauksessa, että kihlakunnan poliisilaitos on saattanut asian Ulkomaalaisviraston ratkaistavaksi.

Ulkomaalaisvirasto peruuttaa oleskeluluvan 58 §:n 1 ja 5 momentissa mainituilla perusteilla sekä peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 3 ja 4 momentissa mainituilla perusteilla.

Ulkomaalaisvirasto päättää, ettei oleskelulupaa 58 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa peruuteta.

67 §

Ulkomaalaisvirasto oleskelulupaviranomaisena

Ulkomaalaisvirasto myöntää:

- 1) ensimmäisen oleskeluluvan ulkomailla olevalle ulkomaalaiselle;
- 2) ensimmäisen oleskeluluvan ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle 49, 49 a, 51, 52 ja 52 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;
- 3) oleskeluluvan siinä tapauksessa, että kihlakunnan poliisilaitos on saattanut asian Ulkomaalaisviraston ratkaistavaksi.

Ulkomaalaisvirasto peruuttaa oleskeluluvan 58 §:n 1, 2 ja 6 momentissa mainituilla perusteilla sekä peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 4 ja 5 momentissa mainituilla perusteilla.

Ulkomaalaisvirasto päättää, ettei oleskelulupaa 58 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa peruuteta.

Ulkomaalaisvirasto toimii tietojen vaihtoa harjoittavana yhteyspisteenä, josta säädetään pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 25 artiklassa.

68 §

Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena

Kihlakunnan poliisilaitos myöntää:

- 1) oleskeluluvan Suomen kansalaisen Suomessa olevalle perheenjäsenelle sekä tämän alaikäiselle naimattomalle lapselle;
- 2) uuden määräaikaisen oleskeluluvan; ja
- 3) pysyvän oleskeluluvan maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle.

Kihlakunnan poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 3 ja 4 momentissa mainituilla perusteilla.

Kihlakunnan poliisilaitos siirtää oleskeluluvan uuteen matkustusasiakirjaan.

79 §

Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon tai ammatinharjoittamisen perusteella.

149 §

Maasta karkottamisen perusteet

Maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen:

- 1) joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa;
- 2) jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin;
- 3) joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle;

68 §

Paikallispoliisi oleskelulupaviranomaisena

Kihlakunnan poliisilaitos myöntää:

- 1) oleskeluluvan Suomen kansalaisen Suomessa olevalle perheenjäsenelle sekä tämän alaikäiselle naimattomalle lapselle;
- 2) uuden määräaikaisen oleskeluluvan;
- 3) pysyvän oleskeluluvan maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle; ja
- 4) pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan.

Kihlakunnan poliisilaitos peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan 58 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa mainituilla perusteilla.

Kihlakunnan poliisilaitos siirtää oleskeluluvan uuteen matkustusasiakirjaan.

79 §

Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon tai ammatinharjoittamisen perusteella.

149 §

Maasta karkottamisen perusteet

Maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut ulkomaalainen:

- 1) joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa;
- 2) jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta, taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin;
- 3) joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle,

taikka

4) joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan.

Maasta voidaan 1 momentin 2 kohdassa säädetyllä perusteella karkottaa myös ulkomaalainen, joka on jätetty syyntakeetomana rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n nojalla.

Pakolaisen saa karkottaa 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa. Pakolaista ei saa karkottaa kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, johon nähden hän on edelleen kansainvälisen suojelun tarpeessa. Pakolaisen saa karkottaa vain valtioon, joka suostuu ottamaan hänet vastaan.

taikka.

4) joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

Ulkomaalainen, jolle on Suomessa myönnetty pitkään deskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa, voidaan karkottaa maasta vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan.

Maasta voidaan 1 momentin 2 kohdassa säädetyllä perusteella karkottaa myös ulkomaalainen, joka on jätetty syyntakeetomana rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n nojalla.

Pakolaisen saa karkottaa 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa. Pakolaista ei saa karkottaa kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, johon nähden hän on edelleen kansainvälisen suojelun tarpeessa. Pakolaisen saa karkottaa vain valtioon, joka suostuu ottamaan hänet vastaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

2.

Laki**opintotukilain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 399/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 33 §:ssä tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa;

2) hän on ulkomaalaislain 153 ja 154 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava tai hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain 159 §:n perusteella; taikka

3) hän on *ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettu* Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa siten kuin pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu.

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu jatkuva (A) tai pysyvä (P) oleskelulupa *taikka pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa (P-EY)*;

2) hän on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava taikka hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on *ulkomaalaislain 10 luvussa säädetyllä tavalla* rekisteröity tai *jolle on myönnetty oleskelukortti*; taikka

3) hän on Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa *ulkomaalaislain 157 §:ssä säädetyllä tavalla* siten kuin pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .